

Watervogeltellingen **in het** Benedenrivierengebied **in** 2014/15

Roy Slaterus &
Theo Boudewijn

Sovon-rapport 2016/31

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Watervogeltellingen in het Benedenrivierengebied in 2014/15

Roy Slaterus & Theo Boudewijn

Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2016

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Rijkswaterstaat

Wijze van citeren: Slaterus R. & Boudewijn T.J. 2016. Watervogeltellingen in het Benedenrivierengebied in 2014/15. RWS-Centrale Informatievoorziening BM 16.01. Sovon-rapport 2016/31. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen. Bureau Waardenburg-rapport 16-125. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Illustratie omslag: Roy Slaterus (Wilde Eend) & Symen Deuzeman

Opmaak: John van Betteray

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
e-mail: info@sovon.nl
website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1. Achtergrond	3
1.2. Dankwoord	3
2. Methode	5
2.1. Onderzoeksgebied	5
2.2. Telmethode	5
2.3. Organisatie, tellers en materiaal	6
2.4. Dataverwerking	8
3. Omstandigheden	9
3.1. Weersomstandigheden	9
3.2. Volledigheid	13
4. Resultaten	15
4.1. Algemeen	15
4.2. Totalen per gebied	18
4.3. Verspreiding van karakteristieke vogelsoorten	35
Verwijzingen	49
Bijlagen	50
Bijlage 1. Lijst van telgebieden (gebiedscode en -naam)	50
Bijlage 2. Lijst van vastgestelde vogelsoorten	52

Krakeenden, Hartelkanaal. Foto: Symen Deuzeman

1. Inleiding

1.1. Achtergrond

Dankzij het waterrijke karakter, de gematigde winters en een strategische ligging aan de Oost-Atlantische trekroute is Nederland van bijzonder internationaal belang voor overwinterende en doortrekkende watervogels. De grote verantwoordelijkheid die dit met zich meebrengt, is vastgelegd in verschillende internationale verdragen ter bescherming van trekvogels en hun leefgebieden. Voorbeelden zijn de EU-Vogelrichtlijn, de Ramsar-Convention en de *African Eurasian Waterbird Agreement* (AEWA).

Ook bij vogeltellers is de rijkdom aan overwinterde en doortrekkende watervogels al lang bekend. Ons land kent dan ook een rijke geschiedenis aan watervogeltellingen, die al verscheidene decennia terugvoert. Sinds 1992 worden deze tellingen door Sovon gecoördineerd en vanaf het begin van deze eeuw zijn de verschillende disciplines daarbinnen (tellingen van Zoete en Zoute Rijkswateren, ganzen- en zwanentelling, midwintertelling) samengevoegd tot het Meetnet Watervogels met een geïntegreerde coördinatie.

De tellingen van het Meetnet Watervogels spelen een belangrijke rol bij de implementatie en uitvoering van de hierboven genoemde verdragen, in het bijzonder de 'staat van instandhouding' ten behoeve van de Europese Vogelrichtlijn. Daarnaast zijn ze een belangrijke vinger aan de pols om de kwaliteit van de Nederlandse wateren (zoet en zout) en uitvoering van de Ecologische Hoofdstructuur (tegenwoordig: Natuurnetwerk Nederland) te monitoren. De tellingen worden ook gebruikt voor internationale analyses, zoals bij actuele thema's als klimaatverandering, waarbij verschuivingen van verspreidingsgebieden van vogelsoorten aan de orde kunnen zijn.

Het Meetnet Watervogels is onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Dit is een samenwerkingsverband tussen Rijkswaterstaat (RWS), Ministerie van Economische Zaken (EZ), Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Sovon. Het veldwerk wordt grotendeels uitgevoerd door vrijwilligers en medewerkers van provincies, instituten en terreinbeherende organisaties. Het meetnet kent meerdere doelstellingen, waaronder:

- **Vogelrichtlijn:** vaststellen van landelijke trends in aantallen van doortrekkende en overwinterende vogelsoorten waarvoor in Nederland één of meer Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (zowel foerageer- als slaapplaatsfunctie).
- **Natura 2000:** vaststellen van (a) trends in aantallen van soorten per Natura 2000-gebied dat voor deze soorten is aangewezen, (b) populatiegrootte van soorten in ieder Natura 2000-gebied dat voor deze soorten is aangewezen, en (c) trends in aantallen van soorten in de gezamenlijke Natura 2000-gebieden (inclusief gebieden die niet voor de betreffende soort zijn aangewezen).

In telseizoen 2014/15 zijn in opdracht van Rijkswaterstaat maandelijks tellingen uitgevoerd door medewerkers van Sovon, Bureau Waardenburg en DPM in het Benedenrivierengebied. Dit rapport beoogt een algemeen overzicht te geven van de gevolgde methode, de omstandigheden en de resultaten.

1.2. Dankwoord

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten verscheidene mensen mee. Allereerst waren bij de organisatie en planning vanuit Rijkswaterstaat Mervyn Roos, Joop Tempelaars, Charleshan Denninger en Rob van der Voort nauw betrokken. Zonder de bemanning en de schepen van Rijkswaterstaat waren deze watervogeltellingen onuitvoerbaar geweest; de schippers Geert van Dijk, Ferdinand Dijkstra, Joop Tempelaars, Hans de Voogd van der Straaten, Leendert de Bruijn, Sjaak Stooter, Tinny de Wit verleenden hun medewerking. Waterschap Hollandse Delta wordt bedankt voor het verlenen van toestemming voor het per auto berijden van enkele fietspaden. De tellingen werden verricht door Peter de Boer, Vincent de Boer, Symen Deuzeman, Mervyn Roos (bij de start), Dirk van Straalen, Rob Strucker, Joop Tempelaars (bij de start) en Rogier Verbeek. Dave van der Spoel leverde aanvullende gegevens voor de Sophiapolder in de Noord. Menno Hornman, Erik van Winden (kaartmateriaal) en John van Betteray (opmaak) droegen namens Sovon verder bij aan dit rapport. Allen worden hartelijk bedankt.

Kwak, Nieuwe Merwede. Foto: Symen Deuzeman

2. Methode

2.1. Onderzoeksgebied

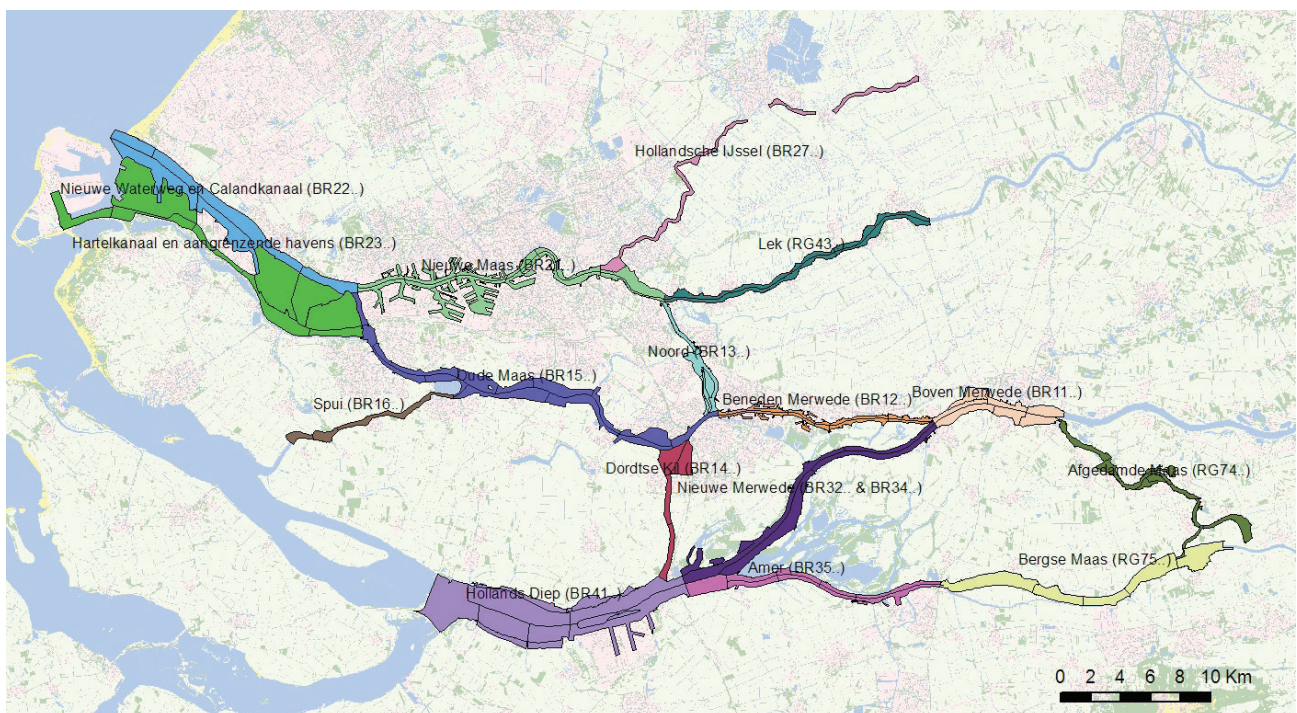
Het onderzoeksgebied beslaat een groot deel van het rivierengebied in de wijde omgeving van Rotterdam en Dordrecht. Zo zijn daar de druk bevaren waterwegen dwars door de havens en industrie van de Europoort tot in het Rotterdamse stadshart, maar ook het Hollandsch Diep en de rivieren rond de Biesbosch, waar natuur een veel prominentere plek inneemt. Een onderzoeksgebied met vele gezichten dus.

Figuur 1. toont de ligging van de getelde riviertakken. De meeste daarvan zijn maandelijks geteld van september tot april. Enkele trajecten zijn vaker geteld (zie tabellen 1 en 2). Alleen de Hollandsche IJssel bij Gouda en de Afgedamde Maas bij Andel zijn slechts eenmaal bezocht, tijdens de Midwintertelling in januari.

2.2. Telmethode

De door Sovon georganiseerde watervogelmonitoring volgt een vaste systematiek met een jaarlijks vergelijkbare telinspanning (Koffijberg *et al.* 2000, van Roomen *et al.* 2002, Soldaat *et al.* 2004). Het Meetnet Watervogels steunt op twee belangrijke onderdelen:

- Maandelijks tellingen in monitoringgebieden gedurende het winterhalfjaar. Dit betreft veelal grotere, (inter)nationaal belangrijke wateren, waaronder alle Rijkswateren en Natura 2000-gebieden. Hier worden alle watervogelsoorten geteld. Voorts worden ganzen en zwanen geteld in (inter)nationaal belangrijke foerageergebieden ('ganzengebieden'), veelal in agrarisch gebied. Het overgrote deel van deze gebieden wordt maandelijks van september tot en met april geteld; Waddenzee, Zoete Rijkswateren en Zoute Delta, zelfs jaarrond vanwege hun grote belang. De resultaten van de maandelijks tellingen vormen de basis voor het bepalen van trends, zowel landelijk als per Natura 2000-gebied.
- Midwintertelling halverwege januari. Tijdens deze telling worden vele (overige) gebieden onderzocht als aanvulling op de monitoringgebieden, evenals concentratiegebieden van zee-eenden in Waddenzee en Noordzee. De telling, in het kader van de *International Waterbird Census* van Wetlands International, geeft inzicht in de landelijke verspreiding en populatiegrootte van overwinterende watervogels en levert een belangrijke bijdrage aan het periodiek bepalen van internationale populatiegroottes en 1%-normen (wpe.wetlands.org).

Figuur 1. Ligging van de in 2014/15 op watervogels getelde riviertakken.

Het veldwerk in het Benedenrivierengebied vond plaats volgens dezelfde gestandaardiseerde methode, zoals ontwikkeld voor het Meetnet Watervogels dat sinds 1992/93 in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring door Sovon i.s.m. het Centraal Bureau voor de Statistiek wordt uitgevoerd en die tevens aansluit bij de watervogeltellingen die al eerder in deze gebieden plaatsvonden. Er wordt gewerkt met vaste telgebieden – met zo goed mogelijk in het veld herkenbare begrenzingen – die overdag of (in getijdengebieden) rond het tijdstip van hoogwater worden bezocht en gebiedsdekkend (integraal) worden geteld op alle aan water gebonden vogelsoorten op een van tevoren vastgestelde datum (in het weekeinde in het midden van de maand). De teldatum in getijdengebieden kan hiervan afwijken bij een gunstiger tijdstip van hoog water. Ook de boottellingen in het Benedenrivierengebied wijken in de praktijk door met name logistieke omstandigheden iets af van de voorkeursdatum (een telweekend).

De volgende vogelsoorten en soortgroepen worden altijd geteld, inclusief exoten: duikers, futen, aalscholvers, reigers, ooievaars, ibissen, Lepelaar, flamingo's, zwanen, ganzen, eenden, kraanvogels, rallen, steltlopers, meeuwen en sterns. Daarnaast worden bepaalde (min of meer) aan water of wetlands gebonden soorten consequent meegeteld. Het gaat om 14 soorten waaronder verschillende roofvogels (Zearend, Bruine en Blauwe Kiekendief, Ruigpootbuizerd, Visarend, Smelleken, Slechtvalk), Velduil, IJsvogel en enkele zangvogels (Strandleeuwerik, Grote Gele Kwikstaart, Frater, IJsgors, Sneeuwgorst).

Verdere details en achtergronden over de telmethode zijn na te lezen in de door Sovon uitgebrachte telhandleiding (Hornman *et al.* 2012, te downloaden via <https://www.sovon.nl/nl/watervogels>). Jaarlijks wordt een rapportage opgesteld over de resultaten van het landelijke meetnet, waarin onder meer de aantalsontwikkelingen en verspreiding van de onderzochte vogelsoorten worden geschetst (zie bijvoorbeeld Hornman *et al.* 2015, eveneens te downloaden via bovengenoemde link).

2.3. Organisatie, tellers en materiaal

Voor een goede vergelijkbaarheid van de gegevens is zoveel mogelijk aangesloten bij de in het verleden gehanteerde aanpak van tellen. In het grootste deel van het jaar is het te tellen gebied daartoe opgedeeld in zes teldagen. Hierbij is de volgende indeling gehanteerd:

- 1) Nieuwe Waterweg, Calandkanaal en Hartelkanaal (per auto);

- 2) Noord, Nieuwe Maas en Lek (per boot);
- 3) Beneden Merwede, Boven Merwede, Nieuwe Merwede en Dordtse Kil (per boot);
- 4) Amer en Bergsche Maas (per boot);
- 5) Hollandsch Diep (per boot);
- 6) Oude Maas en Spui (per boot).

Hieronder wordt in meer detail ingegaan op de aanpak per teldag. Het vertrekpunt voor de boottellingen was in de meeste gevallen Dordrecht.

Nieuwe Waterweg, Calandkanaal en Hartelkanaal

Dit gebied wordt per auto geteld. Hiervoor worden ook enkele fietspaden met de auto bereden; de betreffende vogeltellers beschikken over een ontheffing van Waterschap Hollandse Delta voor het berijden van fietspad Boulevard te Rozenburg en fietspad Brielse Maasdijk te Spijkenisse, Geervliet, Heenvliet en Zwartewaal, die overgaat in fietspad Visserijweg te Brielle. Voor de telling van het Hartelkanaal en het Calandkanaal worden de wegen ten zuiden van de kanalen benut, waarbij regelmatig de dijk wordt beklommen om de vogels te tellen. Een belangrijke locatie is Dintelhaven, waar met toestemming van de grondeigenaar vanaf een bedrijfsterrein wordt geteld.

Noord, Nieuwe Maas en Lek

De telling wordt in de volgende volgorde verricht: westoever Noord, zuidoever Nieuwe Maas, noordoever Nieuwe Maas, zuidoever Lek, noordoever Lek en oostoever Noord. De verschillende havens worden voor een klein stuk ingevaren. Bij deze vaarroute is er weinig hinder van tegenlicht.

Beneden Merwede, Boven Merwede, Nieuwe Merwede en Dordtse Kil

De vaarroute loopt via de Beneden Merwede naar de Boven Merwede. Van de Beneden Merwede worden beide oevers gelijktijdig geteld, maar bij de Boven Merwede wordt op de heenweg de zuidoever geteld en op de terugweg de noordoever. De Nieuwe Merwede wordt gedeeltelijk zigzaggend geteld. In de zuidelijke helft wordt (afhankelijk van het ingezette schip) aan de noordkant gevaren; wegens gevaar op vastlopen in ondieptes kan hier niet niet zigzaggend geteld worden, maar wordt er wel langzamer gevaren en regelmatig stilgelegd om een goede dekking te krijgen. Het Lepelaarsgat wordt ingevaren om een goed overzicht van de hier aanwezige vogels te krijgen, terwijl ook insteken worden gemaakt in het Zuid-Maartensgat. Ten slotte wordt het Bergsche Veld geteld, waar duwbakken liggen.

Amer en Bergsche Maas

Deze riviertakken wordt op één dag geteld. Beide oe-

Tabel 1. Verdeling van de telgebieden over de tellers in 2014; DvS=Dirk van Straalen, JT=Joop Tempelaars, MR=Mervyn Roos, PdB=Peter de Boer, RS=Rob Strucker, RSl=Roy Slaterus, RV=Rogier Verbeek en SD=Symen Deuzeman.

	Juli	aug	sep	okt	nov	dec
Oude Maas, Spui			ma 8 RS	wo 8 RV	di 11 RS	di 09 RS
Bov. & Bened. Merwede			di 09 DvS	do 09 DvS	wo 12 RV	wo 10 RV
Nieuwe Merwede	do 24 JT	wo 13 DvS	di 09 DvS	do 09 DvS	wo 12 RV	wo 10 RV
Dordtse Kil			di 09 DvS	do 09 DvS	wo 12 RV	wo 10 RV
Bergsche Maas			wo 10 SD	di 14 SD	do 13 PdB	ma 22 RSl
Amer	vrij 25 JT	wo 13 DvS	wo 10 SD	di 14 SD	do 13 PdB	ma 22 RSl
Noord, Lek, Nieuwe Maas			wo 17 DvS	wo 15 VdB	ma 17 VdB	ma 15 SD
Nieuwe Waterw., Caland- & Hartelkanaal	wo 23 MR	do 14 SD	di 16 SD, VdB	do 16 PdB	di 18 VdB	di 16 PdB
Hollandsch Diep	do 17 JT	di 12 SD	do 11 PdB	ma 20 DvS	wo 19 DvS	wo 17 DvS

Tabel 2. Verdeling van de telgebieden over de tellers in 2015; DvS=Dirk van Straalen, PdB=Peter de Boer, RS=Rob Strucker, RSl=Roy Slaterus, RV=Rogier Verbeek en SD=Symen Deuzeman.

	jan	feb	mrt	apr	mei	juni
Oude Maas, Spui	di 6 RS	ma 9 RS	ma 9 RS	wo 8 RS		
Bov. & Bened. Merwede	wo 7 RV	di 10 RV	di 10 RV	do 9 RV		
Nieuwe Merwede	wo 7 RV	di 10 RV	di 10 RV	do 9 RV	di 12 SD	wo 10 SD
Dordtse Kil	wo 7 RV	di 10 RV	di 10 RV	do 9 RV		
Bergsche Maas	do 8 SD	wo 11 SD	wo 11 PdB	di 14 SD		
Amer	do 8 SD	wo 11 SD	wo 11 PdB	di 14 SD	di 12 SD	wo 10 SD
Noord, Lek, Nieuwe Maas	ma 12 SD	do 12 VdB	do 12 SD	wo 15 VdB		
Afgedamde Maas	di 13 RSl					
Nieuwe Waterw., Caland- & Hartelkanaal	wo 14 VdB	di 17 SD	di 17 VdB	do 16 VdB		
Hollandsch Diep	do 15 DvS	wo 18 DvS	wo 24 DvS	ma 20 DvS	wo 13 DvS	do 11 DvS

vers worden apart geteld. Vooral langs de Bergsche Maas liggen brede uiterwaarden waar dikwijls grote aantallen vogels verblijven.

Hollandsch Diep

De noordoever van dit gebied kan vanwege de ondiepten en kribben niet goed benaderd worden, zodat hier van enige afstand geteld moet worden. Vervolgens wordt de zuidoever geteld. Belangrijke watervogelconcentratiegebieden zijn de Sassenplaat en het baggerspeciedepot. De Sassenplaat kan met de boot benaderd worden en de vogels in de aanwezige telgebieden kunnen dan goed geteld worden. Voor de telling van het speciedepot kan gebruik gemaakt worden van een ter plaatse aanwezige auto.

Oude Maas en Spui

Eerst wordt het noordelijke deel van de Oude Maas geteld, vervolgens wordt begonnen met de zuidoever aan de westkant. Na het tellen van het Spui wordt de

zuidoever afgemaakt. Aansluitend wordt de noord-oever geteld.

Tellers

De meeste tellingen zijn uitgevoerd door een vaste ploeg van ervaren vogeltellers in dienst van Sovon, Bureau Waardenburg of DPM. Het betreft Peter de Boer (Sovon), Vincent de Boer (Sovon), Symen Deuzeman (Sovon), Dirk van Straalen (Bureau Waardenburg), Rob Strucker (DPM) en Rogier Verbeek (Bureau Waardenburg). Slechts een enkele keer werden andere ervaren tellers ingeschakeld. In tabellen 1 en 2 wordt de verdeling van de telgebieden per teller weergegeven.

Schepen

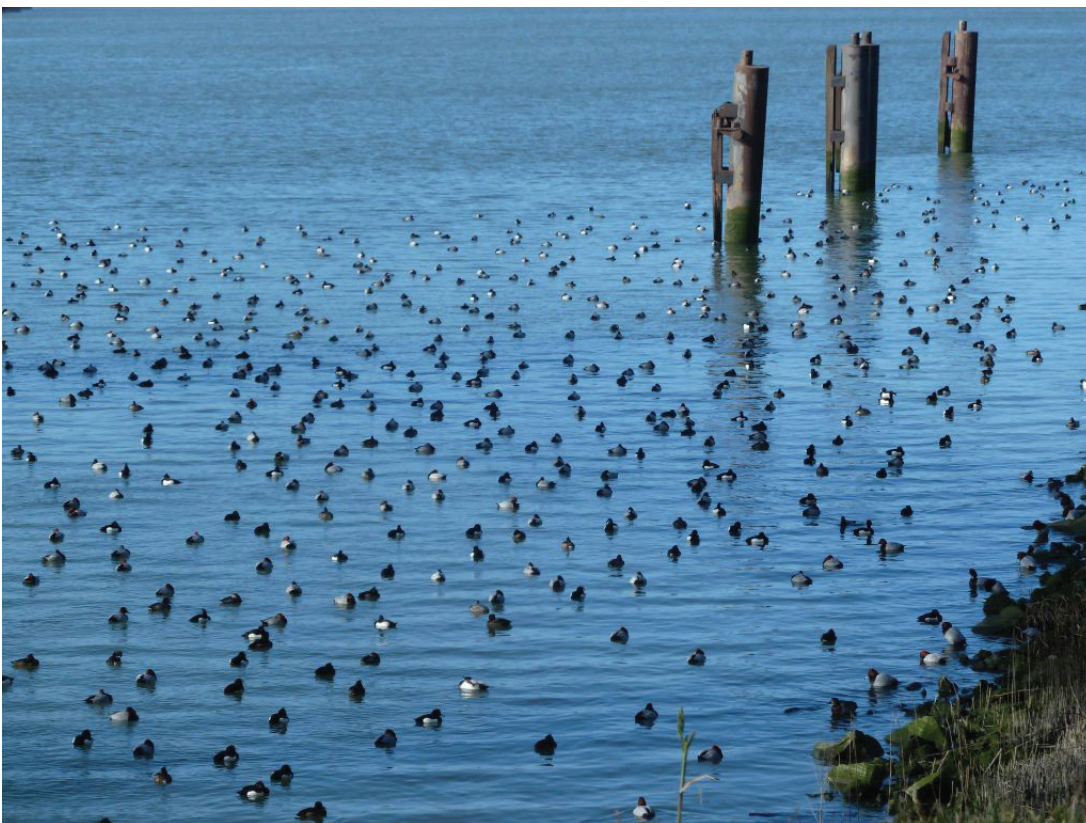
De meeste tellingen zijn uitgevoerd vanaf het water vanaf schepen van Rijkswaterstaat. Hiervoor werden de Pegasus, Schulpegat, Nes en RWS857 ingezet. In veel gevallen betekende dit dat de vogeltellers com-

fortabel (overdekt bij regen) konden waarnemen en noteren, vanaf een relatief laag standpunt. De telgebieden konden goed worden doorkruist op een voor het waarnemen gunstig tempo. Door de forse afstanden die soms moesten worden afgelegd, namen de tellingen doorgaans een aanzienlijk deel van de dag in beslag. Midden in de winter werd soms de volledige tijd aan daglicht benut. De tellingen langs de Nieuwe Waterweg, Callandkanaal, Hartelkanaal en aangrenzende havens, evenals die langs de Nieuwe IJssel werden per auto verricht. Hetzelfde geldt voor de tellingen van de Sassenplaat en delen van de zuidoever van het Hollandsch Diep.

2.4. Dataverwerking

De tellers voerden hun resultaten zelf in via de web-

site van Sovon. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van de invoermodule van het Meetnet Watervogels (zie voor de handleiding <https://www.sovon.nl/nl/watervogels>), conform overige watervogeltellingen elders in het land. Controle op fouten en onwaarschijnlijke waarnemingen vindt direct tijdens de invoer plaats. Deze vindt plaats doordat afwijkingen ten opzichte van eerdere jaren per vogelsoort direct bij invoer door het systeem automatisch gemeld worden. Hiermee worden typefouten voorkomen en wordt de invoerder (altijd dezelfde medewerker die het veldwerk heeft uitgevoerd) geattendeerd op afwijkende aantallen en ontbrekende of nieuw verschenen soorten. Indien de invoer correct is, bevestigt de invoerder dit alvorens de gegevens worden opgeslagen. Naderhand volgt nog een controle op eventuele dubbeltellingen door de coördinatoren. Bij twijfel wordt navraag bij de waarnemer gedaan.

Telgebied BR2311. Foto: Symen Deuzeman

3. Omstandigheden

3.1. Weersomstandigheden

Het weer speelt op verschillende manieren een rol bij het verrichten van watervogeltellingen. Enerzijds is er variatie in de aanwezigheid en talrijkheid van vogelsoorten afhankelijk van de weersomstandigheden (denk aan verschillen tussen zachte en strenge winters) en anderzijds kunnen ongunstige weersomstandigheden zoals mist, regen en harde wind het veldwerk bemoeilijken. In deze paragraaf wordt daarom een beeld geschetst van de weersomstandigheden in telseizoen 2014/15. Het is samengesteld aan de hand van informatie op www.knmi.nl. Onder 'normaal' wordt hier het langjarige gemiddelde bedoeld over 1981-2010.

Het overgrote deel van de tellingen verliep onder gunstige weersomstandigheden. Alleen bij de januari-telling van de Agedamde Maas was er sprake van langdurige regen. Daarnaast is een enkele telling uitgesteld vanwege dichte mist of harde wind.

Juli 2014

Met een gemiddelde temperatuur van 19,8 °C tegen een langjarig gemiddelde van 17,9 °C was juli een zeer warme maand. De maand eindigde op de zesde plaats in de lijst van warmste julimaanden sinds 1901. Het was ook de achtste maand op rij die warmer dan normaal verliep. De maand begon echter vrij koel, dankzij een noordelijke stroming. Lokaal liep de temperatuur in de nacht van 1 juli zelfs terug tot 3,9 °C. Daarna werd het geleidelijk warmer. Echte hitte volgde halverwege de maand. Tot een officiële hittegolf kwam het net niet. In het grootste deel van het land was het alleen op 18 en 19 juli boven de 30 °C. De hoogste temperatuur werd gemeten in Hoek van Holland (36,5 °C op 19 juli). De Bilt telde veertien zomerse dagen en twee tropische dagen, tegen een langjarig gemiddelde van respectievelijk negen en twee. Het aantal uren zonneschijn week niet veel af van het langjarige gemiddelde en kwam landelijk uit op 222 uren, tegen 212 uren normaal. Gemiddeld over het land viel er 94 mm neerslag en daarmee was juli vrij nat. Het langjarige gemiddelde bedraagt 78 mm. De verschillen in het land waren echter groot door het buiige karakter van de neerslag. Aanvankelijk leek de maand voor het westen en zuidwesten zeer droog uit te pakken, totdat zeer zware buien op 28 juli voor grote hoeveelheden neerslag zorgden.

Augustus 2014

Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 16,1 °C was het de koelste augustus sinds 1993. Het

langjarige gemiddelde bedraagt 17,5 °C. De maand ging echter vrij warm van start. In De Bilt werd het de eerste drie dagen nog zomers warm (maximumtemperatuur 25,0 °C of hoger). Dat waren daar de enige zomerse dagen van de hele maand. Normaal telt augustus zeven zomerse dagen. Na 10 augustus raakte het zomerweer in verval en werd het steeds koeler. In de tweede helft van de maand was het uitgesproken koel waarbij de temperatuur op sommige dagen vijf tot acht graden beneden het langjarige gemiddelde lag. De laatste dagen van de maand liep de temperatuur weer op naar voor eind augustus normale waarden. Augustus was gemiddeld over het land een zeer natte maand met een neerslagsom die uitkwam op 131 mm tegen 78 mm normaal. Door het vaak buiige karakter van de neerslag waren de hoeveelheden wel grillig verdeeld over het land met soms op korte afstand van elkaar grote verschillen. Bovendien was het niet in het gehele land nat. Opvallend was het grote aantal dagen waarop het regende. Gemiddeld over het land scheen de zon 203 uren, vrijwel gelijk aan het langjarige gemiddelde van 195. Ondanks het vaak uitermate wisselvallige en natte weer, kwamen opvallende sombere tijdvakken niet voor.

September 2014

Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 15,9 °C tegen een langjarig gemiddelde van 14,5 °C eindigde september op de achtste plaats in de rij van warmste septembermaanden sinds 1901. Aan kop gaat september 2006 met 17,9 °C. Na een natte en koele augustus ging september van start met zonnig, vrij warm en droog weer. Bijna de gehele maand zorgden hogedrukgebieden in onze omgeving voor rustig weer, waarbij slechts een enkele storing vergezeld van regen ons land wist te bereiken. September telde in De Bilt nog 21 warme dagen (maximumtemperatuur 20,0 °C of hoger), tegen slechts tien normaal. Vooral rond het midden van de maand lagen de temperaturen boven normaal. 17 en 18 september waren zomerse dagen met maximumtemperaturen in De Bilt boven de 25 °C. In Hoek van Holland werd op 18 september de landelijk hoogste temperatuur gemeten: 27,6 °C. September was naast een warme maand ook een zeer droge maand. Gemiddeld over het land viel slechts 20 mm neerslag, tegen 78 mm normaal. Daarmee komt september in de top tien van de droogste septembermaanden sinds 1906. Landelijk gezien was 24 september een natte dag waarop bijna de helft van de totale maandsom viel. Het aantal uren zonneschijn bedroeg landelijk gemiddeld 178 uur tegen normaal 143 uur. Het zonnigst was het in het noordwesten van het land.

Opvallend was het aantal dagen waarop mist voorkwam.

Oktober 2014

Met een gemiddelde temperatuur van 13,4 °C eindigde oktober op de derde plek in de top tien van zachtste oktobermaanden sinds 1901. Normaal wordt het in oktober gemiddeld 10,7 °C. De maand begon zeer zacht met in de eerste week drie warme dagen. Daarna koelde het af tot vrij normale waarden, maar halverwege de maand bereikte opnieuw zeer zachte lucht ons land. Het warmst werd het op 18 oktober met lokaal zelfs 24,3 °C. Ook de minimumtemperaturen in de nacht die volgde waren bijzonder hoog. In De Bilt werd met 14,8 °C de hoogste minimumtemperatuur in de tweede decade van oktober sinds het begin van de metingen geregistreerd. De maand kende in totaal vijf warme dagen, tegen twee normaal. De laagste temperatuur werd aan het einde van de maand vastgesteld. Op 29 oktober koelde het op Terschelling af tot 3,6 °C. Met een gemiddelde hoeveelheid neerslag van 72 mm tegen een langjarig gemiddelde van 83 mm was oktober aan de droge kant. Op veel dagen van de maand viel wel enige neerslag, alleen aan het einde van de maand volgden een paar droge dagen elkaar op. De meeste neerslag viel tijdens het onstuimige weer op 21 oktober. Lokaal viel er in het midden van het land op die dag bijna 40 mm neerslag. Op 21 oktober was ook de eerste herfststorm van dit seizoen een feit. Langs de kust kwam de wind regelmatig tot windkracht 9 en werd net het criterium voor een storm gehaald. De noordwestelijke wind zorgde voor een hoge wateropzet langs de Nederlandse kust waardoor onder andere de Oosterscheldekering moest worden gesloten. Met 109 uren zonneschijn week oktober niet veel af van het langjarige gemiddelde van 115 uur. De verschillen in het land waren echter groot. Het zonnigst was het in het zuiden.

November 2014

Met veel zon en weinig wind ging november bijna zomers van start. Op 1 november beleefde het zuidoosten van het land een echte warme dag. In De Bilt is de gemiddelde temperatuur deze maand uitgekomen op 8,2 °C en daarmee staat november 2014 op een gedeelde achtste plaats in de top 10 van zachte novembermaanden sinds het begin van de metingen. Normaal is het in november gemiddeld ongeveer anderhalve graad koeler. Het overgrote deel van de maand lag de temperatuur rond of boven het langjarige gemiddelde. Op 21 november vroom het voor het eerst. In het noorden en oosten en uiterste zuiden daalde het kwik tot onder het vriespunt. In de nacht van 24 op 25 november klaarde het flink op en kwam het ook in De Bilt tot vorst. Het was daar de enige dag met vorst. Normaal telt november in De Bilt vijf

vorstdagen (minimumtemperatuur lager dan 0,0 °C). De laatste dagen van de maand lag de temperatuur gemiddeld beneden normaal. November was gemiddeld over het land een droge maand met een neerslagsom van 44 mm. Normaal valt er bijna de dubbele hoeveelheid. De meeste regen viel in de westelijke helft, met in het noordwesten lokaal ca. 85 mm. In het zuidoosten viel ongeveer 30 mm. Veel dagen verliepen droog, of soms met wat lichte (mot) regen. De totale neerslagsom is vooral toe te schrijven aan twee natte dagen waarop gemiddeld over het land meer dan 10 mm viel. Op 3 november was het daarbij bovendien zeer onstuimig weer en kwamen ook zeer zware windstoten voor. Op 16 november veroorzaakte een storing boven het land vrijwel de gehele dag regen en viel in het noordoosten van het land op veel plaatsen meer dan 20 mm. In De Bilt viel deze maand 47 mm, tegen 80 mm normaal. Gemiddeld over het land scheen de zon 89 uur en daarmee is de maand ook zeer zonnig verlopen, want normaal schijnt de zon in november 63 uur. November 2014 hoort daarmee bij de zes zonnigste novembermaanden. Het zonnigst was het in het zuidoosten van het land met op sommige plaatsen 100 zonuren.

December 2014

December was vrij zacht met een gemiddelde temperatuur van 4,8 °C tegen een langjarig gemiddelde van 3,7°C. De maand begon koud en somber met temperaturen rond het vriespunt, maar al snel zorgde een (zuid)westelijke aanvoer voor beduidend hogere temperaturen. Vooral in de tweede helft van de maand liepen de temperaturen flink op. De hoogste temperatuur deze maand, 13,2 °C, werd bereikt op 18 december in Gilze-Rijen en Westdorpe en op 22 december in Heino. De minimumtemperatuur bleef op deze twee dagen in grote delen van het land ook boven de 10,0 °C. Pas tijdens de kerstdagen begonnen de temperaturen weer te dalen en kwamen de minimumtemperaturen onder het vriespunt. Het koudst werd het op 28 december boven een sneeuwdek in Woensdrecht: -9,1 °C. De Bilt telde twaalf dagen waarop de minimumtemperatuur onder de nul graden Celsius kwam (vorstdag), tegen dertien normaal. Tot een ijsdag (maximumtemperatuur lager dan 0,0 °C) kwam het niet, waardoor 2014 zonder ijsdagen de boeken in gaat. Het normale aantal ijsdagen in december bedraagt twee. Landelijk viel in december 88 mm neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 80 mm. De eerste dagen verliepen droog, maar daarna was er sprake van wisselvallig weer met regelmatig veel wind. Op 12 december stond in IJmuiden enige tijd een windkracht 9 en viel er vooral in het noorden veel neerslag, lokaal tot 30 mm. Ook 19 december was een natte en onstuimige dag, met in het noorden en midden van het land

lokaal 25-30 mm neerslag. Op 27 december zorgde een depressie voor een sneeuwdek in het midden en zuiden van het land. Op sommige plaatsen in Noord-Brabant werd een sneeuwdek van 15 cm gemeten. In de rest van het land bleef het voornamelijk bij regen en natte sneeuw. De meeste neerslag viel deze maand in het zuidwesten en midden van het land, met in Rotterdam de grootste hoeveelheid neerslag: 113 mm. In De Bilt werd 100 mm neerslag afgetapt, tegen 76 mm normaal. Met gemiddeld over het land 50 uren zonneshijn week december nauwelijks af van het langjarige gemiddelde van 49 uren. De eerste dagen van de maand liet de zon zich nauwelijks zien, maar daarna wisselden zonnige en sombere dagen elkaar af.

Januari 2015

Januari was de tweede zachte wintermaand op rij met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 4,0 °C tegen 3,1 °C normaal. De maand bood echter een afwisselend beeld. De eerste helft was het wisselvallig en zacht, met name op 9 en 10 januari. Op die dagen werden op veel plaatsen maxima bereikt van 11 tot ruim 14 °C. De tweede helft van de maand kreeg de stroming een noordelijke component en werd het steeds kouder. Op de 23e kwam de temperatuur in De Bilt het gehele etmaal niet boven het vriespunt en was er dus sprake van een ijsdag. Het was daar de eerste ijsdag in bijna twee jaar. Het was wel de enige ijsdag deze maand. Normaal telt januari drie ijsdagen. Op de 24e werd de koude lucht verdreven waarna er tot en met de 28e zachte lucht werd aangevoerd. In totaal werden in De Bilt 10 vorstdagen genoteerd, tegen 13 normaal. Met gemiddeld over het land 104 mm neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 73 mm, was het nat. De meeste neerslag viel in een brede strook van zuidwest naar noordoost over het land. Landelijk gezien natte dagen waren 8 januari met 16 mm en 13 januari met 15 mm regen. Op de 13e viel lokaal zelfs ruim 40 mm. Op 24 januari kwam het, tijdens het verdrijven van de koude lucht, op uitgebreide schaal tot ijzel. Op veel plaatsen viel ook sneeuw, vooral in de oostelijke helft van het land. Daar ontstond een sneeuwdek van een aantal centimeters. Het KNMI waarschuwde middels code oranje voor gevaarlijke gladheid door ijzel en sneeuw. Ook de laatste dagen van de maand viel de neerslag regelmatig in de vorm van sneeuw. Het was ook nog eens zeer regelmatig onstuimig. Op 16 dagen kwam het, vooral in de kustgebieden, tot zware windstoten van minstens 75 km/uur. Op 9 en 10 januari stond aan zee af en toe een storm. Gemiddeld over het land was de zon 68 uren te zien, tegen een langjarig gemiddelde van 62 uren. De regionale verschillen in aantal zonuren waren niet groot.

Februari 2015

Met in De Bilt een gemiddelde van 3,5 °C week de temperatuur niet veel af van het langjarige gemiddelde van 3,3 °C. De maand begon echter vrij koud. Een hogedrukgebied zorgde voor een noordwestelijke stroming waardoor de temperatuur regelmatig onder het langjarige gemiddelde bleef. Echt koud werd het echter niet. De laagste minimumtemperatuur, -6,8 °C, werd op 7 februari geregistreerd op KNMI station Twente. Tot een ijsdag kwam het niet. Normaal telt februari twee ijsdagen. Na 10 februari draaide de wind naar zuidelijke richtingen en werd zachtere lucht aangevoerd. De hoogste maximumtemperatuur, 11,7 °C, werd geregistreerd op 13 februari in Woensdrecht. Door het heldere weer kwam de temperatuur 's nachts wel regelmatig onder het vriespunt. Met zestien vorstdagen week februari dan ook niet veel af van het langjarige gemiddelde van vijftien dagen. Op 20 februari sloeg het weer om en kregen we te maken met een (zuid)westelijke aanvoer met regelmatig storingen waarbij de temperatuur boven normaal kwam. Er viel over het land gemiddeld 47 mm neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 55 mm. De eerste dagen van de maand zorgde de noordelijke stroming nog af en toe voor kleine hoeveelheden neerslag. Op 7 februari zorgde lichte neerslag bij temperaturen onder het vriespunt voor verraderlijke gladheid in het noorden en midden van het land en werd code oranje uitgegeven voor ijzel. Na het draaien van de wind werd het vanaf 10 februari rustig weer en viel er op de meeste plaatsen nauwelijks neerslag. Pas op 20 februari kwam hier een einde aan. Een lagedrukgebied zorgde vooral in het westen van het land voor lokaal 20-30 mm neerslag. Daarna bleef het wisselvallig, met vrijwel elke dag neerslag. Ook de wind nam in kracht toe. In de nacht van 22 op 23 februari nam de wind aan de kust toe tot stormachtig. De meeste neerslag viel deze maand op KNMI meetstation Rotterdam, 72 mm. In De Bilt viel 61 mm tegen 60 mm normaal. Februari was een zonnige maand, met gemiddeld over het land 111 uren zon tegen 85 uren normaal. Vooral rond het midden van de maand was het erg zonnig, maar ook aan het einde liet de zon zich tussen de buien door regelmatig zien. Het rustige weer zorgde in de nachten en ochtenden wel regelmatig voor mist, die soms maar langzaam optrok.

Maart 2015

De gemiddelde maandtemperatuur was in De Bilt met 6,2 °C gelijk aan het langjarige gemiddelde. Er waren wel grote regionale verschillen. In het noorden was het zacht, maar in het zuiden juist aan de koude kant. Maart ging wisselvallig van start maar vanaf de 4e werd een hogedrukgebied bepalend voor het weer. De temperatuur liep iedere dag verder op en het was droog. Op de 8e werd het in een

groot deel van het land tot ruim 18 °C. Daarna bleef de hogedruk invloed nog lange tijd groot maar was het meestal minder zacht met temperaturen rond of onder het langjarig gemiddelde. Alleen van 16 tot en met 18 maart werd opnieuw enige tijd zeer zachte lucht aangevoerd met op de 17e op veel plaatsen maxima van 15 tot 18 °C. Aan het einde van de maand nam de wisselvalligheid sterk toe en was het af en toe zeer onstuimig. De temperatuur bleef daarbij op het normale niveau voor de tijd van het jaar. Op negen dagen is het in De Bilt tot vorst gekomen. Het normale aantal bedraagt acht. Doordat het weer gedurende een groot deel van de maand werd bepaald door hogedrukgebieden, bleef het aantal dagen met regen beperkt, evenals de hoeveelheid regen. Alleen aan het begin en einde van de maand was het zeer wisselvallig met iedere dag regen. Uiteindelijk is er gemiddeld over het land 59 mm regen gevallen tegen een langjarig gemiddelde van 68 mm. Op 29 maart stond aan zee af en toe een storm. In de kustprovincies kwamen windstoten voor tot 115 km/uur. Ook op de 31e kwam het tot storm aan zee en (zeer) zware windstoten van 100-134 km/uur in een groot deel van het land. Maart was een zonnige maand met gemiddeld over het land 158 zonuren tegen 125 uren normaal. De regionale verschillen waren niet groot. De zon was vooral veel te zien van 8 tot en met 13 maart.

April 2015

Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 9,0 °C tegen een langjarig gemiddelde van 9,2 °C, was april aan de koude kant. De regionale verschillen waren echter groot. In het noorden was het plaatselijk ruim een halve graad te koud. In het zuidoosten was het juist zachter dan normaal met in Maastricht een gemiddelde temperatuur van 9,7 °C tegen 9,3 °C normaal. Het verschil ontstond doordat de lucht vaak met een noordelijke stroming over de nog koude Noordzee werd aangevoerd. De invloed van de koude zee is in het noorden het grootst. Onder invloed van lagedrukgebieden was de start van april wisselvallig. Vanaf de 3e werd een hogedrukgebied met een zwaartepunt ten westen van ons land bepalend voor het weer. Vanaf de 9e lag de kern ten oosten of zuiden van ons land. De stroming kreeg hierdoor een zuidelijke component en de temperatuur liep op. Op 10 april werd het in de zuidoostelijke helft van het land voor het eerst dit jaar een warme dag geregistreerd. In De Bilt werd de eerste warme dag op 14 april gemeten. In totaal werden er in De Bilt in april drie warme dagen genoteerd, precies het normale aantal. Vanaf 16 april lag het zwaartepunt van het hogedrukgebied weer ten noordwesten van Nederland. De stroming kwam weer over zee en de temperatuur op de meeste dagen lag rond of net onder normaal. De laatste dagen van de maand werd

het bovendien wisselvallig, doordat de invloed van lagedrukgebieden toenam. Door koude lucht, tijdens heldere nachten, kon het tijdens nogal wat nachten fors afkoelen. In De Bilt werden vier vorstdagen genoteerd. Doordat hogedrukgebieden vaak bepalend waren voor het weer, bleef de hoeveelheid neerslag beperkt tot landelijk gemiddeld 22 mm tegen 44 mm normaal. De kleinste hoeveelheid viel in het westen, met op sommige plaatsen niet meer dan 10 mm. Met gemiddeld over het land 242 zonuren tegen 178 normaal, was april een zeer zonnige maand. Het zonnigst was het in het zuidwestelijke kustgebied.

Mei 2015

De laatste maand van de lente was aan de koele kant, maar wel vrij droog en vrij zonnig. Met een gemiddelde temperatuur in De Bilt van 12,4 °C lag de temperatuur ruim een halve graad onder het langjarige gemiddelde van 13,1 °C. De eerste twee dagen begonnen koel. Met een noordelijke aanvoer van koude lucht kwam de temperatuur 's nachts lokaal zelfs onder het vriespunt. In De Bilt kwam het niet meer tot vorst, waardoor de maand net als normaal geen officiële vorstdagen telt. Aan de grond kwam het echter nog wel regelmatig tot vorst, vooral in het oosten van het land, zelfs aan het einde van de maand. Na de eerste twee dagen zorgde een lagedrukgebied voor een zuidwestelijke aanvoer van lucht, waardoor de temperatuur opliep, maar het wel wisselvalliger werd, met af en toe ook veel wind. Op 5 mei kwam de temperatuur in vrijwel het hele land boven de 20 °C. Deze warmte werd echter snel weer verdreven door flinke onweersbuien. Op 11 mei zorgde een zuidelijke aanvoer voor temperaturen rond de 25 °C. In De Bilt werd het 25,6 °C en daarmee was het de eerste zomerse dag van dit jaar. In totaal telde mei slechts twee warme dagen en een zomerse dag, tegen een langjarig gemiddelde van respectievelijk tien en drie. De rest van de maand werd het weer overwegend bepaald door een hogedrukgebied bij de Azoren en een lagedrukgebied in de buurt van IJsland waardoor bij ons vrij koude lucht van zee werd aangevoerd. De temperatuur bleef vooral in het noorden van het land de meeste dagen onder normaal steken. In het zuidoosten liepen de temperaturen nog wel regelmatig op tot boven de 20 °C. De maand verliep vrij droog. Gemiddeld over het land viel er 51 mm tegen een langjarig gemiddelde van 61 mm. De meeste neerslag viel rond 5 mei. Aan de kust stond die dag een stormachtige wind en in het binnenland werden windstoten waargenomen tot 100 km/uur. Ook 19 mei was een natte dag, met in een strook van zuidwest naar noordoost lokaal 15 mm neerslag. De maand eindigde met een paar wisselvallige dagen. In De Bilt viel 46 mm neerslag tegen 62 mm normaal. Met landelijk gemiddeld 222 uren zon tegen een langjarig gemiddelde van 213 uren was de maand

aan de zonnige kant. Vrijwel elke dag liet de zon zich wel even zien.

Juni 2015

De gemiddelde temperatuur kwam in De Bilt uit op 15,6 °C, gelijk aan het langjarige gemiddelde. Het temperatuurverloop in juni was echter grillig waarbij enkele korte periodes met warm tot zeer warm weer werden afgewisseld door langere tijdvakken waarin de temperatuur rond of beneden normaal lag. Na een koele start werd op 5 juni zeer warme lucht aangevoerd. In een groot deel van het land werd het tropisch warm (maximumtemperatuur 30,0 °C of hoger). Precies een week later verliep de vrijdag opnieuw zomers warm, in het zuiden lokaal tropisch. Met name rond de langste dag was het een aantal dagen niet alleen koel maar ook somber. Aan het einde van de maand werd het warmer met lokaal zomerse dagen. In De Bilt werden in totaal vier zomerse dagen genoteerd tegen vijf normaal. Tijdens de nachten kon het regelmatig fors afkoelen door de combinatie van een droge bodem en de aanvoer van heldere, koele lucht. In het oosten en zuiden van het land kwam het aan de grond zelfs nog op een aantal nachten tot vorst, in Twente zelfs nog negen keer. Een groot deel van de maand werd het weer bepaald door hogedrukgebieden waardoor de hoeveelheid regen beperkt bleef. Gemiddeld over het land viel 33 mm regen tegen een langjarig gemiddelde van 68 mm. Er waren echter grote regionale verschillen. Vooral in het westen waren grote gebieden waar slechts 20-30 mm regen is gevallen. De warmte op 5 juni werd verdreven door een aantal onweersbuien. Deze buien brachten lokaal ruim 25 mm neerslag. Ook op de 12e werd de warmte verdreven door buien die in

het zuidoosten lokaal meer dan 20 mm regen achterlieten. Juni was een zonnige maand met gemiddeld over het land 241 zonuren tegen 201 normaal. Met name de eerste helft van de maand verliep zonnig, 142 van de 240 zonuren werden de eerste twee weken van juni gemeten. Van 19 tot en met 23 juni was het juist zeer somber.

3.2. Volledigheid

Een voordeel van boottellingen (ten opzichte van landtellingen) is dat de vogelbewegingen op het water steeds in de gaten gehouden kunnen worden, waardoor een groter gebied met minder mensen is te tellen. Een nadeel is dat vogels geregeld verstoord kunnen worden, waardoor de vliegbewegingen nauwlettend in de gaten gehouden moeten worden om dubbeltellingen te voorkomen. Anders dan bij landtellingen is het bij boottellingen door de bewegingen van de boot lastiger om met een telescoop een groot deel van het water te tellen, waardoor ervaring van de tellers vereist is. Er is voor gekozen om voor ieder teltraject zoveel mogelijk dezelfde, vaste teller in te schakelen. Hierdoor wordt optimaal geprofiteerd van gebiedskennis en ervaring.

Een van de telgebieden binnen het onderzoeksgebied waarvan lastig een volledig beeld te verkrijgen was, is de Sophiapolder, een eiland in de Noord. Vanaf een hoog standpunt kunnen de vogels hier geteld worden, maar tijdens het voorbij varen is dit niet altijd eenvoudig. Aanvullende gegevens van een vrijwillige vogelteller waren beschikbaar. Desondanks zijn de resultaten voor januari en maart mogelijk te laag uitgevallen.

Meeuwen bij Schip. Foto: Symen Deuzeman

4. Resultaten

4.1. Algemeen

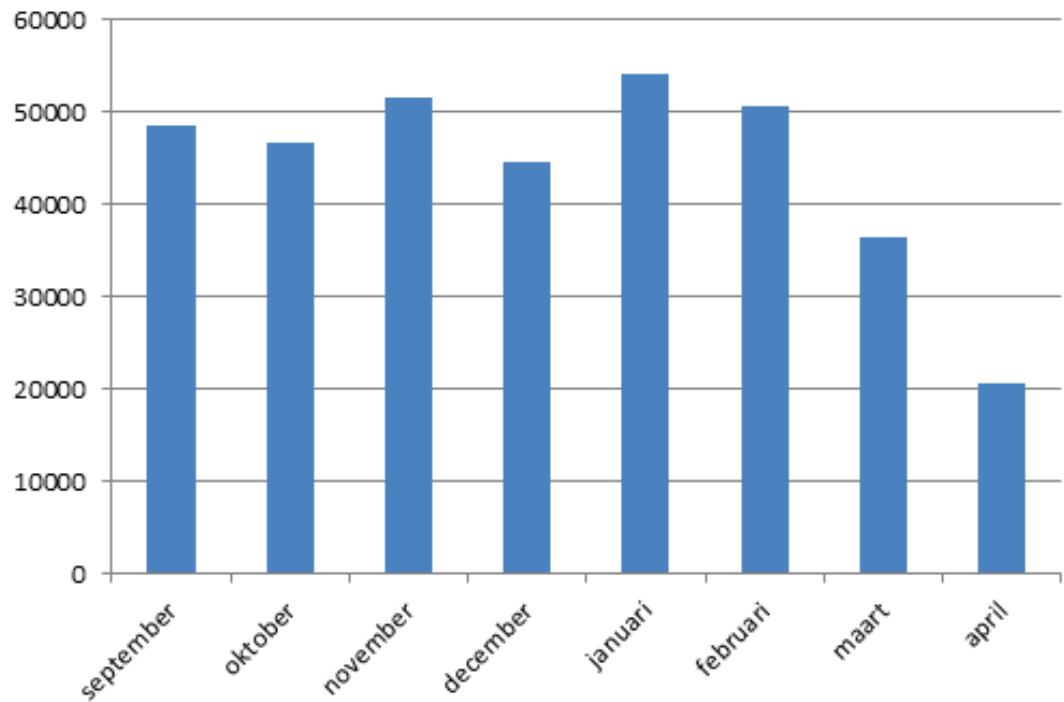
In totaal werden 79 vogelsoorten van de in totaal ca. 140 regelmatig in Nederland voorkomende doelsoorten vastgesteld (zie tabel 3) op de verschillende

riviertakken die in september-april maandelijks zijn geteld in 2014/15. De aanvullende tellingen in juli-augustus 2014 en mei-juni 2015 leverden nog twee extra soorten op, namelijk Kwak en Dwergstern.

Tabel 3. Totalen van alle getelde vogelsoorten per maand in het Benedenrivierengebied in 2014/15.

Euring soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
70 Dodaars	12	12	90	96	80	95	71	13
90 Fuut	789	634	703	751	773	727	851	922
120 Geoorde Fuut	0	0	0	0	0	0	9	1
720 Aalscholver	1093	1284	866	874	710	732	615	432
1190 Kleine Zilverreiger	8	0	0	0	0	0	0	1
1210 Grote Zilverreiger	97	50	17	13	22	20	12	9
1220 Blauwe Reiger	245	156	142	75	56	81	79	84
1340 Ooievaar	0	0	0	1	0	0	0	2
1440 Lepelaar	97	5	0	0	0	0	33	58
1520 Knobbelzwaan	1536	925	417	310	68	127	187	273
1528 Zwarte Zwaan	2	1	2	0	0	0	1	0
1560 Zwaangans/Chin. Knobbelgans	0	2	2	0	0	0	5	10
1574 Toendrarietgans	0	76	0	7	0	780	0	0
1590 Kolgans	4	2631	841	704	537	1378	98	0
1610 Grauwe Gans	8828	6346	8815	3699	2944	4842	3850	2841
1619 Soep-/Boerengans	90	71	70	31	80	66	72	46
1620 Indische Gans	0	0	0	1	0	0	0	0
1630 Sneeuwvangans	0	0	4	0	0	0	0	0
1661 Grote Canadese Gans	1979	836	899	622	212	643	730	510
1664 Kleine Canadese Gans	0	0	0	0	61	0	0	1
1670 Brandgans	55	40	1	551	293	1645	1349	749
1680 Rotgans	0	1	0	0	0	0	0	0
1690 Roodhalsgans	1	0	0	0	0	1	1	0
1700 Nijlgans	1266	472	427	171	102	239	423	504
1710 Casarca	0	1	0	0	0	0	1	0
1730 Bergeend	10	58	157	102	16	129	165	356
1750 Muskuseend	0	0	0	0	0	0	0	0
1780 Mandarijneend	0	1	0	1	0	0	1	0
1790 Smient	70	1952	2601	3251	5766	4134	1486	4
1820 Krakeend	3918	3461	3893	4309	6682	6649	3838	1577
1840 Wintertaling	412	2951	1731	1070	888	1694	329	185
1860 Wilde Eend	4432	3615	4141	3570	8153	4343	1948	1208
1869 Soepeend	112	57	95	50	141	74	72	44
1890 Pijlstaart	0	89	59	17	164	47	0	0
1940 Slobeend	1	2	7	2	6	4	3	10
1980 Tafeleend	20	65	441	732	802	597	127	8
2020 Witoogeend	0	0	0	1	0	1	0	0
2030 Kuifeend	3753	6057	8212	9408	8999	7671	2807	885
2060 Eider	0	0	0	0	0	0	6	5
2150 Grote Zee-eend	0	0	0	0	0	1	0	0
2160 Buffelkopeend	0	0	0	0	1	0	0	0
2180 Brilduiker	0	15	298	369	646	504	247	3
2200 Nonnetje	0	0	2	5	11	6	0	0
2210 Middelste Zaagbek	0	19	47	122	87	31	118	44

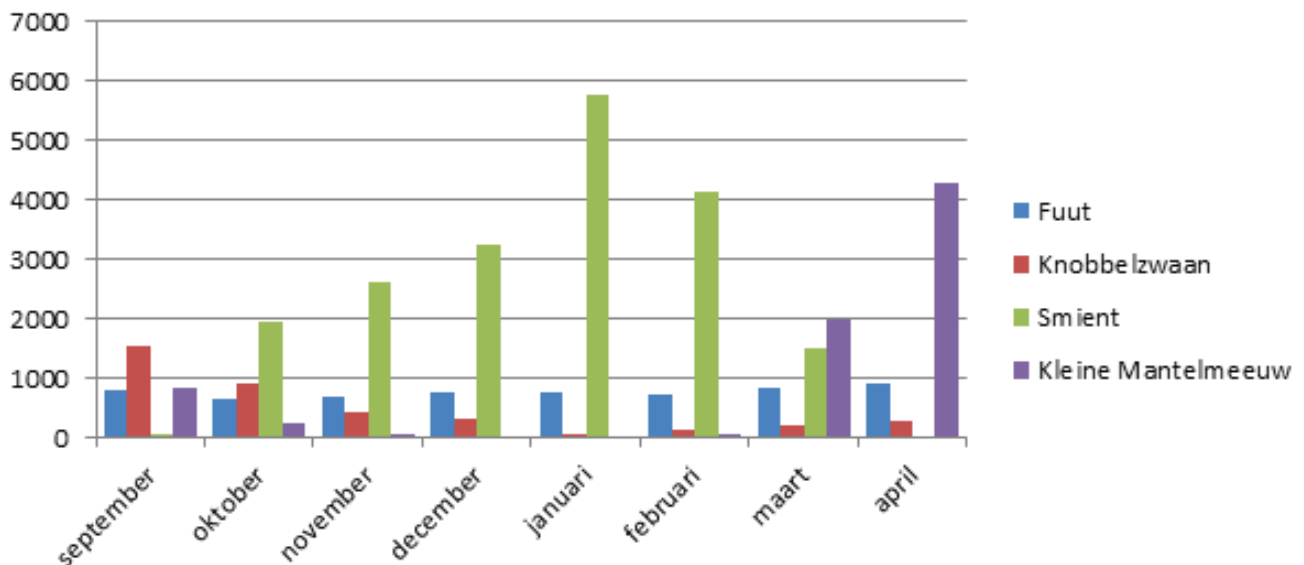
Euring soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
2230 Grote Zaagbek	0	0	16	90	119	142	126	5
2430 Zeearend	3	0	0	0	0	0	0	0
2600 Bruine Kiekendief	4	0	0	0	0	0	2	12
3010 Visarend	5	0	0	0	0	0	0	1
3200 Slechtvalk	3	6	3	3	0	2	9	3
4070 Waterral	0	0	1	0	0	0	0	0
4240 Waterhoen	9	5	6	13	17	21	16	3
4290 Meerkoet	3340	4195	5319	2980	2740	2992	3364	1716
4500 Scholekster	136	294	425	586	474	434	846	386
4560 Kluut	0	0	0	0	0	0	42	3
4690 Kleine Plevier	0	0	0	0	0	0	0	5
4700 Bontbekplevier	0	0	0	0	0	0	0	2
4850 Goudplevier	0	4	10	0	0	0	0	0
4860 Zilverplevier	1	0	0	0	0	0	0	0
4930 Kievit	4831	1434	2549	704	112	261	480	173
5120 Bonte Strandloper	0	0	1	9	1	0	0	0
5170 Kempmaan	0	2	4	0	0	0	0	0
5190 Watersnip	1	0	6	2	2	0	0	0
5320 Grutto	0	0	0	0	0	0	140	1
5380 Regenwulp	0	0	0	0	0	0	0	1
5410 Wulp	8	37	109	452	199	466	873	13
5450 Zwarte Ruiter	0	0	0	0	0	0	0	3
5460 Tureluur	0	2	5	2	0	19	3	11
5480 Groenpootruiter	2	0	0	0	0	0	0	0
5530 Witgat	3	1	2	0	0	0	0	0
5560 Oeverloper	48	1	1	0	1	0	0	0
5610 Steenloper	0	0	1	0	1	2	0	0
5750 Zwartkopmeeuw	0	0	0	0	0	0	3	0
5820 Kokmeeuw	6332	5761	5093	4479	6006	4419	4418	635
5900 Stormmeeuw	276	413	626	1853	2341	1479	1559	569
5910 Kleine Mantelmeeuw	820	242	65	11	2	54	1967	4297
5920 Zilvermeeuw	3474	2062	2207	2322	3451	2906	3083	1820
5925 Pontische Meeuw	3	4	3	8	6	1	2	6
5926 Geelpootmeeuw	8	5	1	7	1	2	1	3
6000 Grote Mantelmeeuw	293	221	126	111	247	118	79	29
6046 Grote meeuw spec.	0	55	0	0	0	0	0	0
6049 Meeuw ongedet.	0	12	0	0	0	0	0	0
6150 Visdief	0	0	0	0	0	0	0	38
8310 IJsvogel	34	10	11	13	4	3	7	7
10190 Grote Gele Kwikstaart	0	3	2	0	0	0	1	0
30002 Hybride Kuifeend x Tafeleend	0	0	1	0	0	0	0	0
30004 Hybride Canadese- x Grauwe gans	1	0	2	0	0	0	1	0
	48.465	46.654	51.575	44.560	54.024	50.582	36.556	20.527

Figuur 2. Totaal aantal getelde vogels per maand van alle getelde vogelsoorten tezamen in het Benedenrivierengebied gedurende seizoen 2014/15.

Figuur 2 laat zien dat de aantallen vogels die maandelijks geteld werden redelijk constant waren in september-april, met in het voorjaar (maart-april) een duidelijke terugval. Per soort zijn echter veel duidelijkere en verschillende seizoenspatronen zichtbaar. Figuur 3 illustreert dit aan de hand van de vastgestelde aantallen van Fuut (gehele periode rond zelfde niveau), Knobbelzwaan (talrijkst in september), Smient (overwinteraar) en Kleine

Mantelmeeuw (talrijkst in april). Tabel 4 laat zien in welke maand de 20 talrijkste soorten – op basis van het seizoensgemiddelde – hun seizoenspiek kenden. Alleen Meerkoet werd in alle maanden en in alle van de in de periode september-april getelde riviertakken waargenomen; Fuut, Aalscholver, Wilde Eend, Kokmeeuw en Stormmeeuw ontbraken slechts incidenteel.

Figuur 3. Aantalsverloop van Fuut, Knobbelzwaan, Smient en Kleine Mantelmeeuw in het Benedenrivierengebied gedurende seizoen 2014/15; weergegeven is het aantal getelde vogels per soort per maand in alle telgebieden tezamen.

Tabel 4. Seizoensgemiddelde en seizoensmaximum van de 20 talrijkste (op basis van seizoensgemiddelde) soorten in het Benedenrivierengebied gedurende seizoen 2014/15.

Soort	seizoens		maand
	gemiddelde	maximum	
Kuifeend	5974,0	9408	december
Grauwe Gans	5270,6	8828	september
Kokmeeuw	4642,9	6332	september
Krakeend	4290,9	6682	januari
Wilde Eend	3926,3	8153	januari
Meerkoet	3330,8	5319	november
Zilvermeeuw	2665,6	3474	september
Smient	2408,0	5766	januari
Kievit	1318,0	4831	september
Wintertaling	1157,5	2951	oktober
Stormmeeuw	1139,5	2341	januari
Kleine Mantelmeeuw	932,3	4297	april
Aalscholver	825,8	1284	oktober
Grote Canadese Gans	803,9	1979	september
Kolgans	774,1	2631	oktober
Fuut	768,8	922	april
Brandgans	585,4	1645	februari
Knobbelzwaan	480,4	1536	september
Nijlgans	450,5	1266	september
Scholekster	447,6	846	maart

4.2. Totalen per gebied

Tabel 5 laat zien dat de vastgestelde aantallen vogels aanzienlijk variëren per maand en per riviertak.

Omdat de verschillende riviertakken ook verschillend van oppervlakte zijn, is enige voorzichtigheid geboden bij het verbinden van conclusies hieraan. De verspreidingskaarten in paragraaf 4.3 geven wat dat betreft een meer gewogen beeld.

Tabellen 6-21 geven de vastgestelde aantallen van elke vogelsoort per maand per riviertak weer.

Tabel 5. Totalen van alle getelde vogelsoorten samen per maand per riviertak in seizoen 2014/15 (gerangschikt naar aflopend gemiddelde).

	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	gem
Hollands Diep	16971	15278	11764	11958	11939	8890	5728	3791	10789,9
Oude Maas	4695	1342	4851	5954	6065	7487	5568	2314	4784,5
Amer	3380	6284	7420	4335	8110	5237	2301	1067	4766,8
Bergsche Maas	5691	3691	5506	4118	6239	5990	5289	1210	4716,8
Hartelkanaal	1762	2573	3034	3407	4386	3895	3315	3386	3219,8
Nieuwe Waterweg & Calandkanaal	3886	3333	2936	3413	2684	3556	3305	2053	3145,8
Nieuwe Maas	1922	1544	2427	3446	6894	4315	2249	1745	3067,8
Nieuwe Merwede	3941	2213	2542	1243	1037	1462	1779	682	1862,4
Lek	2587	1569	4913	859	1306	1587	1389	556	1845,8
Noord	256	5411	2911	1219	509	1927	569	842	1705,5
Spui	739	365	744	2049	1659	2952	2749	1389	1580,8
Boven Merwede	1467	1508	1421	1300	1768	1952	1404	863	1460,4
Dordtse Kil	869	1151	565	654	611	629	536	271	660,8
Beneden Merwede	299	392	541	605	817	703	375	358	511,3

Boven Merwede

Van de te tellen soorten werden er van september tot april 35 vastgesteld op de Boven Merwede. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Brandgans (540 exemplaren in februari), Meerkoet

(390 in januari), Krakeend (354 in januari) en Kokmeeuw (346 in oktober). Het vermelden waard zijn verder vijf IJsvogels in september en 50 Grutto's in maart.

Tabel 6. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Boven Merwede (code BR11..) in 2014/15.

Soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Dodaars	0	0	1	0	8	5	5	0
Fuut	38	66	48	53	40	29	36	35
Aalscholver	45	55	38	40	61	45	34	26
Grote Zilverreiger	1	1	0	0	0	0	0	0
Blauwe Reiger	9	4	6	3	2	0	0	2
Lepelaar	5	0	0	0	0	0	0	0
Knobbelzwaan	65	40	1	16	0	0	0	2
Kolgans	4	80	0	20	55	3	0	0
Grauwe Gans	134	11	95	4	101	127	76	105
Soep-/Boerengans	18	23	12	0	1	0	34	3
Grote Canadese Gans	9	83	50	0	0	0	12	6
Brandgans	40	0	0	0	53	540	356	500
Nijlgans	13	11	4	0	4	2	1	6
Bergeend	0	0	1	8	4	2	11	5
Smient	0	0	45	66	230	7	1	0
Krakeend	107	40	40	126	354	124	82	14
Wintertaling	45	0	0	1	0	0	0	0
Wilde Eend	178	235	134	76	87	62	22	16
Soepeend	7	4	0	0	1	0	0	0
Tafeleend	3	0	8	0	3	5	0	0
Kuifeend	27	48	75	107	79	124	84	53
Brilduiker	0	0	0	0	0	3	2	0
Grote Zaagbek	0	0	0	0	3	2	0	0
Waterhoen	0	1	0	0	0	2	1	0
Meerkoet	212	370	265	318	390	355	253	55
Scholekster	0	2	12	17	6	5	63	26
Kievit	102	48	160	100	39	38	20	0
Grutto	0	0	0	0	0	0	50	0
Wulp	0	0	52	76	42	200	100	0
Oeverloper	4	0	0	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	328	346	340	162	102	145	74	3
Stormmeeuw	11	7	27	100	101	123	82	1
Kleine Mantelmeeuw	7	4	2	0	0	0	0	5
Zilvermeeuw	29	17	1	2	1	2	5	0
Geelpootmeeuw	1	1	0	0	0	0	0	0
Grote Mantelmeeuw	20	11	4	4	1	2	0	0
IJsvogel	5	0	0	1	0	0	0	0
	1467	1508	1421	1300	1768	1952	1404	863

Beneden Merwede

Van de te tellen soorten werden er van september tot april 27 vastgesteld op de Beneden Merwede. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Krakeend (232 exemplaren in december), Kuifeend

(185 in januari), Kokmeeuw (170 in oktober en februari) en Grote Canadese Gans (134 in december). Het vermelden waard is verder een hoog aantal van 63 Aalscholvers in oktober.

Tabel 7. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Beneden Merwede (code BR12..) in 2014/15.

Soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Dodaars	0	1	4	2	4	4	5	2
Fuut	17	21	41	54	46	36	32	18
Aalscholver	22	63	21	35	21	27	23	24
Blauwe Reiger	4	5	3	3	2	0	1	0
Knobbelzwaan	1	0	2	0	0	4	1	0
Grauwe Gans	1	0	8	0	93	1	4	5
Soep-/Boerengans	3	0	2	0	3	0	0	0
Grote Canadese Gans	4	0	133	134	25	14	2	5
Nijlgans	16	2	9	7	3	27	9	13
Bergeend	0	0	0	0	0	0	0	8
Smient	0	0	5	23	0	0	3	0
Krakeend	0	0	109	232	126	87	93	132
Wilde Eend	61	62	98	35	31	41	46	27
Soepeend	4	2	1	1	0	0	0	2
Pijlstaart	0	0	0	1	0	0	0	0
Kuifeend	0	0	1	6	185	154	17	31
Slechtvalk	0	1	0	0	0	0	0	0
Waterhoen	0	0	1	0	0	8	1	0
Meerkoet	6	11	18	15	27	40	59	38
Scholekster	0	0	0	1	1	0	9	4
Witgat	0	0	1	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	118	170	53	35	150	170	33	23
Stormmeeuw	3	22	19	19	91	75	25	6
Kleine Mantelmeeuw	4	2	1	0	0	0	2	14
Zilvermeeuw	19	16	7	2	9	10	10	6
Geelpootmeeuw	0	1	0	0	0	0	0	0
Grote Mantelmeeuw	16	11	3	0	0	5	0	0
Ijsvogel	0	1	1	0	0	0	0	0
Grote Gele Kwikstaart	0	1	0	0	0	0	0	0
	299	392	541	605	817	703	375	358

Noord

Van de te tellen soorten werden er van september tot april 35 vastgesteld op de Noord. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Wintertaling (2670 exemplaren in oktober), Kokmeeuw (990 in oktober), Krakeend (625 in oktober) en Grauwe Gans (530 in november). Het vermelden waard

zijn verder hoge aantallen van 362 Kieviten in oktober, 42 Grote Mantelmeeuwen in oktober en 140 Bergeenden in april. De aantallen voor januari en maart zijn mogelijk te laag uitgevallen, door onvolledige telling van de Sophiapolder (zie paragraaf 3.2).

Tabel 8. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Noord (code BR13..) in 2014/15.

Soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Dodaars	0	0	0	0	1	3	2	0
Fuut	2	4	4	12	9	7	27	24
Aalscholver	12	90	49	53	19	24	14	24
Blauwe Reiger	5	2	8	0	4	2	1	0
Lepelaar	0	5	0	0	0	0	0	0
Knobbelzwaan	0	3	5	0	0	0	0	4
Kolgans	0	0	0	0	2	0	0	0
Grauwe Gans	7	167	530	229	45	354	45	27
Grote Canadese Gans	0	3	5	9	0	24	19	17
Nijlgans	2	11	13	0	0	4	29	24
Bergeend	0	57	128	85	0	55	8	140
Smient	0	55	137	150	0	0	0	0
Krakeend	4	625	142	42	88	63	83	24
Wintertaling	0	2670	881	456	0	700	6	0
Wilde Eend	15	68	14	19	88	61	53	64
Soepeend	0	0	7	2	2	10	8	4
Pijlstaart	0	8	7	0	0	0	0	0
Slobeend	0	2	4	0	0	0	0	0
Slechtvalk	0	0	0	0	0	0	1	0
Waterhoen	0	0	0	0	0	3	1	0
Meerkoet	30	111	92	52	67	76	80	17
Scholekster	0	21	3	0	0	10	13	0
Goudplevier	0	0	10	0	0	0	0	0
Kievit	0	362	347	0	0	85	4	0
Kemphaan	0	2	4	0	0	0	0	0
Watersnip	0	0	3	0	0	0	0	0
Grutto	0	0	0	0	0	0	20	0
Tureluur	0	2	0	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	150	990	446	76	109	296	64	205
Stormmeeuw	1	50	21	17	34	47	44	101
Kleine Mantelmeeuw	6	41	13	0	0	0	10	160
Zilvermeeuw	14	19	32	11	32	103	35	4
Pontische Meeuw	0	0	0	1	0	0	0	0
Geelpootmeeuw	0	1	0	0	0	0	0	0
Grote Mantelmeeuw	6	42	4	4	9	0	2	0
IJsvogel	2	0	2	1	0	0	0	3
	256	5411	2911	1219	509	1927	569	842

Dordtse Kil

Van de te tellen soorten werden er van september tot april 24 vastgesteld op de Dordtse Kil. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Kokmeeuw (965 exemplaren in oktober),

Stormmeeuw (188 in januari), Wilde Eend (187 in september) en Kleine Mantelmeeuw (118 in september).

Tabel 9. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Dordtse Kil (code BR14..) in 2014/15.

Soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Dodaars	0	1	3	1	0	0	0	1
Fuut	16	5	19	19	18	22	18	16
Aalscholver	18	17	23	8	9	10	9	9
Blauwe Reiger	3	2	5	0	3	0	0	0
Knobbelzwaan	7	0	0	0	0	0	2	2
Grauwe Gans	3	0	8	0	11	10	3	16
Grote Canadese Gans	4	0	0	0	0	0	0	0
Nijlgans	39	0	10	2	0	0	0	1
Smient	0	0	0	1	0	0	0	0
Krakeend	2	0	31	70	51	52	39	2
Wilde Eend	187	71	136	57	21	119	91	53
Soepeend	10	1	0	0	1	0	0	1
Slobeend	0	0	1	0	0	0	0	0
Kuifeend	18	0	0	11	92	89	28	16
Brilduiker	0	0	0	0	1	0	0	0
Grote Zaagbek	0	0	0	0	2	3	0	0
Waterhoen	0	0	0	1	0	0	0	0
Meerkoet	7	3	23	18	14	34	81	36
Scholekster	0	0	1	0	0	1	7	4
Kokmeeuw	318	965	254	375	196	218	63	0
Stormmeeuw	9	15	34	79	188	68	84	37
Kleine Mantelmeeuw	118	3	0	0	0	0	73	73
Zilvermeeuw	72	62	15	11	4	2	37	4
Geelpootmeeuw	1	0	0	0	0	0	0	0
Grote Mantelmeeuw	37	6	2	1	0	1	1	0
	869	1151	565	654	611	629	536	271

Oude Maas

Van de te tellen soorten werden er van september tot april 45 vastgesteld op de Oude Maas. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Krakeend (2847 exemplaren in februari), Kokmeeuw (1572 in september), Grauwe Gans (1438 in maart) en Kievit

(1034 in november). Het vermelden waard zijn verder 626 Smienten in december, een Buffelkopeend in januari en 923 Kuifeenden en 60 Brilduikers in februari.

Tabel 10. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Oude Maas (code BR15..) in 2014/15.

Soort	Sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Dodaars	1	0	14	14	17	10	12	1
Fuut	34	13	43	60	79	73	107	99
Aalscholver	97	41	151	125	104	139	95	82
Grote Zilverreiger	0	0	0	0	0	1	1	0
Blauwe Reiger	53	9	32	11	14	14	29	25
Lepelaar	3	0	0	0	0	0	0	3
Knobbelzwaan	115	18	40	22	0	1	15	10
Kolgans	0	0	0	0	0	242	80	0
Grauwe Gans	482	369	1142	1100	1273	1431	1438	565
Soep-/Boerengans	0	0	0	1	14	0	2	1
Grote Canadese Gans	84	0	45	75	26	77	238	86
Brandgans	1	0	0	0	0	6	9	6
Nijlgans	179	8	96	77	12	7	44	46
Bergeend	0	0	0	2	7	9	14	10
Smient	0	80	363	626	130	101	120	0
Krakeend	89	8	273	1462	2626	2847	799	280
Wintertaling	6	0	187	374	206	373	89	40
Wilde Eend	246	173	340	315	249	290	317	209
Soepeend	0	0	0	0	0	10	11	17
Pijlstaart	0	0	0	0	3	1	0	0
Slobeend	0	0	0	0	2	3	0	5
Tafeleend	0	1	0	4	0	3	0	0
Kuifeend	182	194	158	335	265	923	612	136
Buffelkopeend	0	0	0	0	1	0	0	0
Brilduiker	0	0	0	16	36	60	29	1
Grote Zaagbek	0	0	0	2	2	5	4	0
Bruine Kiekendief	1	0	0	0	0	0	0	3
Slechtvalk	0	0	0	1	0	0	0	0
Waterhoen	2	0	0	1	0	0	2	0
Meerkoet	137	10	77	249	263	203	332	296
Scholekster	0	0	10	9	6	9	46	25
Kleine Plevier	0	0	0	0	0	0	0	5
Kievit	1129	110	1034	306	3	15	189	35
Watersnip	1	0	2	2	0	0	0	0
Grutto	0	0	0	0	0	0	14	0
Wulp	0	0	9	0	29	0	0	0
Zwarte Ruiter	0	0	0	0	0	0	0	3
Tureluur	0	0	0	0	0	0	0	8
Groenpootruiter	2	0	0	0	0	0	0	0
Oeverloper	7	0	0	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	1572	160	769	678	568	468	678	179
Stormmeeuw	19	74	23	56	86	95	87	26
Kleine Mantelmeeuw	121	19	7	0	0	0	57	68
Zilvermeeuw	98	43	29	23	33	65	90	38
Geelpootmeeuw	1	0	0	0	0	0	0	0
Grote Mantelmeeuw	23	11	5	5	10	5	4	3
IJsvogel	10	1	2	3	1	1	4	3
	4695	1342	4851	5954	6065	7487	5568	2314

Spui

Van de te tellen soorten werden er van september tot april 37 vastgesteld op het Spui. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Brandgans (990 exemplaren in februari), Meerkoet (667 in januari), Kokmeeuw (604 in maart) en Grauwe Gans (387 in

april). Het vermelden waard zijn verder hoge aantallen van 151 Kieviten in september, 318 Wilde Eenden in februari, 136 Scholeksters in maart en maximaal zes Middelste Zaagbekken.

Tabel 11. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Spui (code BR16..) in 2014/15.

Soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Dodaars	2	0	19	32	21	29	17	8
Fuut	21	13	23	23	65	42	50	48
Aalscholver	10	9	14	22	30	12	5	15
Grote Zilverreiger	0	0	1	0	2	0	0	1
Blauwe Reiger	10	2	11	14	6	11	11	6
Lepelaar	0	0	0	0	0	0	0	1
Knobbelzwaan	2	1	29	36	12	8	25	37
Kolgans	0	0	0	7	2	52	0	0
Grauwe Gans	3	0	43	315	136	193	277	387
Grote Canadese Gans	0	0	0	16	0	71	66	58
Brandgans	0	0	0	330	117	990	708	192
Nijlgans	72	14	8	24	24	6	2	0
Bergeend	0	0	1	6	4	7	15	6
Smient	0	0	1	208	39	45	6	2
Krakeend	0	0	70	168	127	157	59	34
Wintertaling	0	0	14	17	23	63	16	3
Wilde Eend	22	0	133	231	175	318	179	81
Soepeend	0	0	0	0	0	5	1	1
Slobeend	0	0	0	0	0	0	0	5
Kuifeend	10	23	0	31	9	25	37	25
Brilduiker	0	0	0	0	3	2	0	0
Middelste Zaagbek	0	0	0	0	6	3	3	0
Grote Zaagbek	0	0	0	3	2	5	2	0
Waterhoen	0	0	0	6	9	2	5	3
Meerkoet	91	39	219	306	667	551	425	143
Scholekster	5	0	37	31	39	62	136	79
Kluut	0	0	0	0	0	0	0	3
Kievit	151	0	15	95	50	10	26	25
Grutto	0	0	0	0	0	0	7	1
Tureluur	0	0	0	1	0	0	0	3
Witgat	2	0	0	0	0	0	0	0
Oeverloper	1	0	0	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	286	237	98	96	73	265	604	76
Stormmeeuw	16	21	4	29	9	7	48	127
Kleine Mantelmeeuw	8	0	0	0	0	0	0	11
Zilvermeeuw	21	3	3	1	7	8	15	7
Grote Mantelmeeuw	5	3	1	1	1	3	3	1
IJsvogel	1	0	0	0	1	0	1	0
	739	365	744	2049	1659	2952	2749	1389

Nieuwe Maas

Van de te tellen soorten werden er van september tot april 35 vastgesteld op de Nieuwe Maas. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Kokmeeuw (3601 exemplaren in januari), Stormmeeuw (1365 in januari), Zilvermeeuw (924

in januari) en Kleine Mantelmeeuw (692 in april). Het vermelden waard zijn verder een Witoogend in december en februari en een hoog aantal van 100 Tafeleenden in januari.

Tabel 12. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Nieuwe Maas (code BR21..) in 2014/15.

Soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Dodaars	0	0	0	1	0	3	1	0
Fuut	8	7	14	47	42	64	58	44
Aalscholver	41	52	44	58	63	65	52	17
Blauwe Reiger	5	2	8	2	1	5	3	1
Knobbelzwaan	109	202	17	23	6	27	18	21
Grauwe Gans	0	1	0	0	0	12	6	16
Soep-/Boerengans	0	0	0	1	0	0	0	0
Grote Canadese Gans	0	0	0	0	0	35	0	3
Nijlgans	29	4	11	9	5	42	13	54
Bergeend	0	0	0	0	0	2	0	9
Smient	0	0	0	0	0	40	0	0
Krakeend	27	8	112	176	166	254	169	99
Wintertaling	0	0	0	0	0	35	0	15
Wilde Eend	53	129	149	165	216	334	144	86
Soepeend	0	7	26	19	29	24	30	6
Slobeend	0	0	0	0	0	1	0	0
Tafeleend	0	4	42	59	100	173	0	0
Witoogend	0	0	0	1	0	1	0	0
Kuifeend	8	0	6	18	49	27	8	3
Bruine Kiekendief	0	0	0	0	0	0	0	1
Waterhoen	0	0	3	1	3	3	2	0
Meerkoet	70	124	229	209	271	236	153	146
Scholekster	0	0	0	1	0	8	21	5
Bontbekplevier	0	0	0	0	0	0	0	2
Kievit	0	0	3	12	0	0	0	1
Grutto	0	0	0	0	0	0	30	0
Witgat	1	0	0	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	701	599	1306	1679	3601	1709	417	13
Stormmeeuw	15	20	74	407	1365	602	96	67
Kleine Mantelmeeuw	342	123	23	11	0	2	260	692
Zilvermeeuw	481	195	343	521	924	604	750	431
Pontische Meeuw	1	2	0	4	4	0	0	3
Geelpootmeeuw	2	0	0	4	0	2	0	2
Grote Mantelmeeuw	29	25	16	17	49	5	18	5
Grote meeuw spec.	0	28	0	0	0	0	0	0
Meeuw ongedet.	0	12	0	0	0	0	0	0
Visdief	0	0	0	0	0	0	0	3
IJsvogel	0	0	0	1	0	0	0	0
Grote Gele Kwikstaart	0	0	1	0	0	0	0	0
	1922	1544	2427	3446	6894	4315	2249	1745

Nieuwe Waterweg en Calandkanaal

Van de te tellen soorten werden er van juli tot april 37 vastgesteld op de Nieuwe Waterweg en het Calandkanaal. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Kleine Mantelmeeuw (2602 exemplaren in juli), Zilvermeeuw (1913 in septem-

ber), Knobbelzwaan (871 in juli) en Kokmeeuw (599 in september). Het vermelden waard zijn verder hoge aantallen van 130 Visdieven in juli, 516 Krakeenden en 499 Scholeksters in december en 543 Smienten in februari.

Tabel 13. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Nieuwe Waterweg en Calandkanaal (code BR22..) in 2014/15.

Soort	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Dodaars	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Fuut	10	4	2	1	2	12	5	15	11	23
Aalscholver	165	251	233	334	159	216	10	111	32	29
Blauwe Reiger	1	1	5	13	7	6	3	3	3	2
Knobbelzwaan	871	853	471	241	125	97	3	36	50	109
Grauwe Gans	14	0	14	3	0	0	0	17	85	80
Soep-/Boerengans	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0
Grote Canadese Gans	8	0	0	0	0	0	0	0	6	4
Nijlgans	3	4	2	0	2	3	4	6	6	4
Smient	0	0	27	247	368	400	289	543	471	0
Krakeend	89	68	288	215	401	516	389	735	496	365
Wintertaling	0	0	7	20	48	38	1	103	43	11
Wilde Eend	101	39	37	61	55	84	12	98	45	41
Soepeend	0	1	5	1	1	7	0	2	2	1
Slobeend	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Tafeleend	0	0	0	0	0	20	0	0	0	0
Kuifeend	0	0	0	0	0	7	1	0	0	0
Slechtvalk	0	0	1	2	1	0	0	0	0	0
Waterral	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Meerkoet	2	2	14	6	3	108	3	86	22	21
Scholekster	48	124	131	267	354	499	354	202	175	78
Zilverplevier	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Kievit	0	0	0	0	10	0	0	0	1	0
Bonte Strandloper	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Regenwulp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Wulp	0	6	4	37	47	92	49	0	18	8
Tureluur	0	0	0	0	5	1	0	17	3	0
Oeverloper	3	11	8	0	0	0	0	0	0	0
Steenloper	0	0	0	0	1	0	1	2	0	0
Zwartkopmeeuw	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Kokmeeuw	140	195	599	906	424	307	165	345	509	50
Stormmeeuw	3	3	8	25	15	32	39	24	44	35
Kleine Mantelmeeuw	2602	743	87	17	13	0	1	42	558	790
Zilvermeeuw	961	627	1913	921	855	933	1258	1134	711	383
Pontische Meeuw	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0
Grote Mantelmeeuw	2	26	27	14	36	34	95	35	9	8
Visdief	130	8	0	0	0	0	0	0	0	10
IJsvogel	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Grote Gele Kwikstaart	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0
	5153	2966	3886	3333	2936	3413	2684	3556	3305	2053

Hartelkanaal en aangrenzende havens

Van de te tellen soorten werden er van juli tot april 40 vastgesteld op het Hartelkanaal en in de aangrenzende havens. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Zilvermeeuw (2881 exemplaren in september), Kleine Mantelmeeuw (2480 in

september), Kuifeend (1372 in januari) en Krakeend (926 in januari). Het vermelden waard zijn verder hoge aantallen van 393 Knobbelzwanen en 26 Oeverlopers in september en 550 Tafeleenden in januari.

Tabel 14. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Hartelkanaal en aangrenzende havens (code BR23..) in 2014/15.

Soort	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Dodaars	0	0	0	1	0	14	0	8	5	0
Fuut	13	17	8	14	8	20	20	42	27	25
Aalscholver	99	60	104	102	30	103	37	35	25	26
Kleine Zilverreiger	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Blauwe Reiger	22	15	7	6	2	4	5	3	2	2
Knobbelzwaan	393	301	164	145	40	30	21	0	18	38
Zwarte Zwaan	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Kolgans	0	1	0	9	0	0	0	0	0	0
Grauwe Gans	94	0	10	8	17	0	47	137	254	191
Soep-/Boerengans	0	0	0	0	6	16	6	3	4	5
Grote Canadese Gans	14	7	10	0	0	0	32	9	45	37
Kleine Canadese Gans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Brandgans	0	0	0	1	0	0	0	7	8	21
Rotgans	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Nijlgans	26	18	58	26	32	8	16	32	20	25
Bergeend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Smient	0	0	0	6	81	25	18	48	49	0
Krakeend	8	6	173	274	656	520	926	819	604	270
Wintertaling	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Wilde Eend	171	65	60	63	70	143	92	98	50	57
Soepeend	0	1	9	3	1	4	1	6	0	3
Tafeleend	2	2	4	47	325	529	550	375	91	1
Kuifeend	5	26	120	909	566	833	1372	972	119	9
Eider	0	0	0	0	0	0	0	0	6	5
Middelste Zaagbek	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0
Slechtvalk	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Meerkoet	3	41	32	63	60	232	49	156	24	31
Scholekster	15	3	0	2	3	21	34	101	94	37
Kievit	139	0	49	0	8	90	0	88	61	17
Watersnip	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wulp	0	0	0	0	0	1	1	7	0	0
Tureluur	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0
Oeverloper	26	3	4	1	0	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	109	60	190	168	237	92	14	95	66	12
Stormmeeuw	16	4	17	26	38	27	28	20	24	86
Kleine Mantelmeeuw	2480	439	91	18	4	0	0	1	405	1757
Zilvermeeuw	2881	553	630	631	829	670	1070	814	1294	722
Geelpootmeeuw	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0
Grote Mantelmeeuw	3	17	14	20	17	22	45	15	17	1
Grote meeuw spec.	0	0	0	27	0	0	0	0	0	0
Visdief	67	5	0	0	0	0	0	0	0	3
Ijsvogel	0	0	5	1	0	2	0	2	0	0
Grote Gele Kwikstaart	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Hybride Kuifeend x Tafeleend	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
	6591	1644	1762	2573	3034	3407	4386	3895	3315	3386

Hollandsche IJssel

Alleen in januari is een telling uitgevoerd langs de Hollandsche IJssel. Van de te tellen soorten werden er 19 vastgesteld. Een hoog aantal van 426 Wilde Eenden is vermeldenswaardig.

Tabel 15. Vastgestelde aantallen per soort in Hollandsche IJssel (code BR27..) in januari 2015.

Soort	jan
Fuut	27
Aalscholver	36
Blauwe Reiger	11
Knobbelzwaan	2
Grauwe Gans	35
Grote Canadese Gans	11
Nijlgans	3
Bergeend	2
Smient	2
Krakeend	28
Wilde Eend	426
Tafeleend	3
Kuifeend	67
Waterhoen	3
Meerkoet	100
Kokmeeuw	287
Stormmeeuw	104
Zilvermeeuw	43
Grote Mantelmeeuw	2
	1192

Nieuwe Merwede

Van de te tellen soorten werden er van juli tot juni 44 vastgesteld op de Nieuwe Merwede. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Wilde Eend (1396 exemplaren in augustus), Kuifeend (1350 in september), Krakeend (1045 in oktober)

en Meerkoet (969 in augustus). Het vermelden waard zijn verder hoge aantallen van 66 Grote Zilverreigers, drie Visarenden en twee Zearenden in september, 73 Grote Zaagbekken in maart, alsmede een Dwergstern in augustus en een Kwak in juni.

Tabel 16. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Nieuwe Merwede (codes BR32.. en BR34..) in 2014/15.

Soort	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Dodaars	0	0	1	0	2	3	2	0	0	0	0	0
Fuut	57	142	88	37	89	63	25	45	89	67	186	95
Aalscholver	139	140	84	63	57	58	63	37	68	36	85	53
Kwak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Kleine Zilverreiger	3	9	6	0	0	0	0	0	0	0	1	12
Grote Zilverreiger	36	43	66	14	0	0	2	0	6	1	3	6
Blauwe Reiger	23	17	21	7	9	2	0	5	2	3	6	45
Lepelaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	14
Knobbelzwaan	150	89	238	36	37	29	6	23	24	3	237	137
Zwarte Zwaan	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0
Zwaangans/Chin. Knobbelgans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Kolgan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	0
Grauwe Gans	297	327	33	17	27	0	43	0	25	29	813	58
Soep-/Boerengans	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	8	7
Gr. Canadese Gans	10	193	0	0	15	0	0	7	11	11	27	45
Brandgans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	25
Nijlgans	5	35	36	0	3	5	0	0	0	0	13	27
Casarca	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bergeend	0	12	4	0	2	0	0	0	11	19	57	6
Smient	0	0	0	110	41	0	80	70	40	2	0	0
Krakeend	175	43	640	1045	269	92	82	87	301	33	46	59

Soort	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Wintertaling	0	0	0	0	55	0	0	0	0	0	0	0
Wilde Eend	967	1396	446	139	317	10	22	151	212	27	132	485
Soepeend	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1
Pijlstaart	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Slobeend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0
Tafeleend	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Kuifeend	0	70	1350	258	194	502	470	815	305	160	4	2
Brilduiker	0	0	0	0	34	14	70	47	59	0	0	0
Grote Zaagbek	0	0	0	0	7	30	37	60	73	0	0	0
Zeearend	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruine Kiekendief	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Visarend	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Meerkoet	130	969	461	328	881	246	58	69	200	141	109	213
Scholekster	2	0	0	0	0	0	0	0	7	23	15	13
Kievit	84	150	300	63	240	100	0	0	0	0	0	0
Wulp	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	2
Oeverloper	0	6	2	0	0	0	0	0	0	0	8	0
Kokmeeuw	690	271	65	54	174	67	30	26	112	21	12	26
Stormmeeuw	55	24	9	9	69	18	38	11	202	62	1	0
Kl. Mantelmeeuw	49	10	1	3	0	0	0	0	5	25	24	30
Zilvermeeuw	4	33	51	19	4	1	1	1	23	19	23	20
Pontische Meeuw	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gr. Mantelmeeuw	3	25	31	11	12	3	8	7	1	0	5	2
Visdief	18	68	0	0	0	0	0	0	0	0	20	31
Dwergstern	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IJsvogel	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2898	4100	3941	2213	2542	1243	1037	1462	1779	682	1861	1417

Amer

Van de te tellen soorten werden er van juli tot juni 48 vastgesteld op de Amer. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Kuifeend (4027 exemplaren in november), Wilde Eend (1548 in augustus), Smient (1115 in januari) en Meerkoet (895 in oktober). Het vermelden waard zijn verder

hoge aantallen van 16 Kleine Zilverreigers en een Dwergstern in augustus, 837 Kieviten in september, 536 Krakeenden in oktober, 150 Pijlstaarten en 113 Brilduikers in januari, 42 Grote Zaagbekken in februari en 136 Scholeksters in maart.

Tabel 17. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Amer (code BR35..) in 2014/15.

Soort	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Dodaars	0	0	0	3	4	3	12	5	2	0	0	0
Fuut	124	184	127	159	80	36	157	126	116	139	126	142
Aalscholver	55	55	74	150	85	36	136	100	27	48	40	29
Kl. Zilverreiger	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9
Grote Zilverreiger	0	1	5	10	1	1	1	3	0	2	0	1
Blauwe Reiger	14	39	34	40	12	3	6	21	3	25	26	24
Lepelaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	1
Knobbelzwaan	62	53	100	65	22	5	17	10	6	15	30	92
Kolgans	0	0	0	50	0	4	31	7	0	0	0	0
Grauwe Gans	37	223	117	174	173	42	513	318	19	30	147	9
Soep-/Boerengans	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	19
Gr. Canadese Gans	0	0	4	13	8	0	0	4	2	6	3	0
Nijlgans	2	28	7	28	40	0	0	4	4	6	74	12
Casarca	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Bergeend	0	0	0	0	0	0	0	2	0	7	8	4
Muskuseend	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Smient	0	0	0	460	210	344	1115	550	325	0	0	0

Soort	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Krakeend	116	436	391	536	615	111	498	492	217	143	118	76
Wintertaling	0	67	170	1	232	150	460	315	2	76	0	0
Wilde Eend	301	1548	449	623	664	227	832	582	220	159	110	264
Soepeend	0	2	22	10	24	3	40	2	2	2	3	11
Pijlstaart	0	0	0	11	27	5	150	44	0	0	0	0
Tafeleend	0	3	4	6	60	120	116	36	26	0	0	0
Kuifeend	25	792	638	2808	4027	2918	3151	2149	531	63	23	33
Brilduiker	0	0	0	14	24	0	113	97	57	2	0	0
Nonnetje	0	0	0	0	1	0	7	0	0	0	0	0
Mid. Zaagbek	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Grote Zaagbek	0	0	0	0	0	1	14	42	12	0	0	0
Zeearend	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruine Kiekendief	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Visarend	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Slechtvalk	0	0	1	2	0	0	0	0	3	1	0	1
Waterhoen	0	2	1	4	1	1	1	0	1	0	0	0
Meerkoet	415	591	186	895	396	147	290	218	483	238	137	146
Scholekster	0	2	0	0	0	0	0	2	15	14	4	3
Kievit	2	590	837	95	535	0	20	0	89	20	6	1
Bonte Strandloper	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Tureluur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Witgat	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oeverloper	0	13	12	0	0	0	0	0	0	0	8	0
Kokmeeuw	463	451	143	69	90	71	382	24	97	17	0	8
Stormmeeuw	52	5	14	20	68	99	36	35	24	9	6	2
Kl. Mantelmeeuw	30	7	4	1	0	0	0	0	0	7	19	6
Zilvermeeuw	0	22	21	16	10	7	2	39	13	29	20	29
Pontische Meeuw	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0
Geelpootmeeuw	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Grote Mantelmeeuw	9	10	13	14	6	1	6	9	4	3	7	3
Visdief	9	49	0	0	0	0	0	0	0	2	13	17
Dwergstern	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IJsvogel	0	4	2	5	3	0	2	0	1	1	5	1
	1716	5199	3380	6284	7420	4335	8110	5237	2301	1067	949	946

Hollandsch Diep

Van de te tellen soorten werden er van juli tot juni 60 vastgesteld op het Hollandsch Diep. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Grauwe Gans (5544 exemplaren in september), Kuifeend (4579 in december), Meerkoet (2474 in november) en Kolgans (2455 in oktober). Het vermelden waard zijn verder hoge aantallen van 1755

Futen en 441 Nijlganzen in juli, 2329 Wilde Eenden en 2014 Krakeenden in september, 122 Middelste Zaagbekken in december, 1700 Smienten en 423 Brilduikers in januari, negen Geoorde Futen in maart en 13 Casarca's in juni, evenals 'krenten' als Grote Zee-eend, Visarend en Dwergstern.

Tabel 18. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Hollandsch Diep (code BR41..) in 2014/15.

Soort	jul	aug	Sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Dodaars	0	0	6	4	32	18	2	7	5	1	0	0
Fuut	1755	141	356	212	277	302	201	134	157	290	197	252
Geoorde Fuut	0	0	0	0	0	0	0	0	9	1	0	0
Aalscholver	162	263	310	252	128	83	64	56	184	74	72	126
Kleine Zilverr.	0	4	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2
Grote Zilverr.	6	4	24	25	14	11	11	10	2	4	2	6
Bl. Reiger	29	35	57	50	32	23	9	15	10	15	20	66
Lepelaar	0	62	89	0	0	0	0	0	33	54	18	67

Soort	jul	aug	Sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Knobbelzwaan	109	207	233	167	83	40	0	7	26	24	115	74
Zwarte Zwaan	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Toendrarietgans	0	0	0	76	0	7	0	780	0	0	0	0
Kolgans	0	0	0	2455	650	621	0	1067	18	0	0	0
Grauwe Gans	3231	2058	5544	4561	2214	1469	25	1374	943	1065	2926	2600
Soep-/Boerengans	0	22	6	9	3	8	0	7	2	5	0	2
Indische Gans	201	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gr. Can. Gans	342	308	166	53	7	50	0	55	47	68	32	45
Brandgans	0	0	12	38	0	189	0	100	182	28	0	35
Nijlgans	441	111	103	100	9	26	8	4	11	26	31	224
Casarca	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13
Bergeend	0	2	4	1	25	1	1	52	106	140	126	128
Smient	0	0	15	686	381	463	1700	75	16	0	0	0
Krakeend	0	35	2014	447	455	646	368	325	514	118	113	172
Wintertaling	0	0	184	250	192	29	44	49	145	38	14	4
Wilde Eend	432	171	2329	1063	815	1598	5114	1436	232	202	269	539
Soepeend	0	4	44	3	0	7	7	0	4	0	4	5
Pijlstaart	0	0	0	70	23	7	10	0	0	0	0	0
Slobeend	0	0	1	0	2	2	2	0	3	0	0	0
Tafeleend	0	6	9	7	6	0	33	2	10	7	2	24
Kuifeend	15	454	1372	1802	3176	4579	3304	2336	1039	381	161	136
Eend ongedet.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Gr. Zee-eend	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Brilduiker	0	0	0	1	240	339	423	295	100	0	0	0
Nonnetje	0	0	0	0	1	5	4	6	0	0	0	0
Mid. Zaagbek	0	0	0	19	47	122	78	28	113	44	7	19
Gr. Zaagbek	0	0	0	0	9	54	59	25	34	5	0	0
Br. Kiekendief	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	4	1
Visarend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Slechtvalk	0	0	0	1	2	0	0	2	4	2	1	0
Waterhoen	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Meerkoet	439	226	1827	1905	2474	722	268	189	548	259	96	275
Scholekster	2	9	0	2	0	4	16	24	77	30	32	60
Kluut	0	0	0	0	0	0	0	0	42	0	0	1
Bontbekplevier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Goudplevier	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Zilverplevier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Kievit	53	16	1641	526	17	1	0	25	77	74	48	135
Bonte Strandloper	0	0	0	0	0	9	0	0	0	0	0	0
Grutto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	130
Wulp	0	0	4	0	1	25	0	7	47	0	0	0
Tureluur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Witgat	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1
Oeverloper	0	4	5	0	1	0	1	0	0	0	19	0
Zwartkopm.	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	3	1
Kokmeeuw	220	331	411	315	290	136	124	283	266	12	36	75
Stormmeeuw	132	113	127	57	75	216	11	9	43	7	2	38
Kl. Mantelm.	514	1148	15	1	0	0	1	9	596	653	20	36
Zilvermeeuw	13	169	30	68	64	125	33	72	62	156	24	32
Pontische M.	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Geelpootm.	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0
Gr. Mantelm.	10	26	28	44	16	14	17	24	15	5	27	12
Visdief	18	52	0	0	0	0	0	0	0	1	67	65
Dwergstern	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
IJsvogel	0	0	0	2	2	4	0	0	0	0	1	6
Hybr. Can- x Grauwe gans	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	8124	5982	16971	15278	11764	11958	11939	8890	5728	3791	4496	5410

Lek

Van de te tellen soorten werden er van september tot april 35 vastgesteld op de Lek. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Grauwe Gans (2540 exemplaren in november), Grote Canadese Gans (975 in september), Wilde Eend

(585 in november) en Krakeend (575 in november). Het vermelden waard zijn verder hoge aantal van 448 Smienten in november en zeven Bruine Kiekendieven in april.

Tabel 19. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Lek (code RG43..) in 2014/15.

Soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Dodaars	2	2	1	7	2	13	7	0
Fuut	16	11	17	32	25	34	69	34
Aalscholver	22	6	25	22	34	21	29	9
Grote Zilverreiger	1	0	0	0	0	0	0	0
Blauwe Reiger	15	2	2	0	0	2	11	0
Ooievaar	0	0	0	1	0	0	0	2
Knobbelzwaan	27	2	15	11	3	11	2	6
Kolgans	0	0	0	0	12	5	0	0
Grauwe Gans	783	643	2540	278	230	628	559	193
Soep-/Boerengans	16	13	15	5	11	13	12	13
Grote Canadese Gans	975	41	137	1	12	6	4	1
Nijlgans	37	9	13	8	18	51	27	12
Bergeend	2	0	0	0	0	0	0	2
Smient	28	32	448	65	92	59	17	0
Krakeend	160	210	575	133	155	168	255	5
Wintertaling	0	0	74	0	40	6	0	0
Wilde Eend	86	261	585	88	160	106	154	115
Soepeend	7	5	10	7	17	8	9	5
Tafeleend	0	0	0	0	0	2	0	0
Kuifeend	28	13	8	29	18	57	18	2
Bruine Kiekendief	0	0	0	0	0	0	0	7
Slechtvalk	1	0	0	0	0	0	1	0
Waterhoen	4	0	1	0	2	3	0	0
Meerkoet	153	86	116	87	87	93	67	36
Scholekster	0	0	2	0	0	6	14	7
Kievit	0	0	0	0	0	0	1	0
Watersnip	0	0	1	0	0	0	0	0
Grutto	0	0	0	0	0	0	19	0
Kokmeeuw	176	173	267	50	281	211	50	24
Stormmeeuw	13	38	48	23	82	73	51	5
Kleine Mantelmeeuw	6	6	1	0	0	0	1	42
Zilvermeeuw	13	7	5	7	20	8	6	12
Pontische Meeuw	0	2	1	1	0	0	0	2
Geelpootmeeuw	1	1	1	1	0	0	0	1
Grote Mantelmeeuw	10	6	4	3	5	3	5	2
Visdief	0	0	0	0	0	0	0	19
IJsvogel	5	0	0	0	0	0	1	0
Hybride Canadese- x Grauwe gans	0	0	1	0	0	0	0	0
	2587	1569	4913	859	1306	1587	1389	556

Afgedamde Maas

Alleen in januari is een telling uitgevoerd op de Afgedamde Maas. Van de te tellen soorten werden er 29 vastgesteld. Een hoog aantal van 1386 Wilde Eenden is vermeldenswaardig.

Tabel 20. Vastgestelde aantallen per soort in Afgedamde Maas (code RG74..) in januari 2015.

Soort	jan
Dodaars	8
Fuut	98
Aalscholver	101
Grote Zilverreiger	1
Blauwe Reiger	1
Knobbelzwaan	2
Kolgans	42
Grauwe Gans	170
Grote Canadese Gans	143
Brandgans	352
Nijlgans	5
Smient	566
Krakeend	45
Wintertaling	1
Wilde Eend	1386
Pijlstaart	2
Tafeleend	2
Kuifeend	351
Brilduiker	3
Grote Zaagbek	11
Slechtvalk	1
Meerkoet	1653
Scholekster	2
Wulp	3
Kokmeeuw	1453
Stormmeeuw	481
Zilvermeeuw	3
Pontische Meeuw	1
Grote Mantelmeeuw	1
	6888

Bergsche Maas

Van de te tellen soorten werden er van september tot april 43 vastgesteld op de Bergsche Maas. De vier soorten met de hoogste seizoensmaxima waren Smient (2596 exemplaren in februari), Grauwe Gans (2018 in november), Kokmeeuw (1385 in maart) en Wilde Eend (1054 in januari). Het vermelden

waard zijn verder hoge aantallen van 723 Grote Canadese Ganzen en 622 Kieviten in september, 726 Krakeenden in januari, 686 Meerkoeten in februari en meer of minder exotische soorten als Sneeuwvangans, Indische Gans, Chinese Knobbelgans, Roodhalsgans en Mandarijneend.

Tabel 21. Vastgestelde aantallen per soort per maand in Bergsche Maas (code RG75..) in 2014/15.

soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Dodaars	0	0	10	1	11	8	9	0
Fuut	56	71	38	18	41	58	54	60
Aalscholver	21	50	42	15	59	50	18	13
Kleine Zilverreiger	2	0	0	0	0	0	0	0
Grote Zilverreiger	0	0	1	1	6	6	3	1
Blauwe Reiger	17	12	5	4	1	0	3	3
Knobbelzwaan	4	5	1	1	0	0	0	2
Zwarte Zwaan	0	0	0	0	0	0	1	0
Zwaangans/Chin. Knobbelgans	0	2	2	0	0	0	5	10
Kolgans	0	37	191	52	435	2	0	0
Grauwe Gans	1697	392	2018	262	427	240	116	132
Soep-/Boerengans	47	24	31	0	45	43	16	18
Indische Gans	0	0	0	1	0	0	0	0
Sneeuwvangans	0	0	4	0	0	0	0	0
Grote Canadese Gans	723	643	499	337	117	341	278	208
Kleine Canadese Gans	0	0	0	0	61	0	0	0
Brandgans	2	1	1	32	123	2	86	2
Roodhalsgans	1	0	0	0	0	1	1	0
Nijlgans	673	259	177	2	8	54	257	287
Casarca	0	1	0	0	0	0	1	0
Bergeend	0	0	0	0	0	0	0	6
Mandarijneend	0	1	0	1	0	0	1	0
Smient	0	276	521	880	2073	2596	438	0
Krakeend	23	53	145	15	726	439	127	58
Wintertaling	0	10	46	5	114	50	28	2
Wilde Eend	263	667	631	522	1054	647	183	71
Soepeend	4	21	25	0	43	7	5	2
Pijlstaart	0	0	0	4	1	2	0	0
Kuifeend	0	2	1	32	4	0	9	6
Grote Zaagbek	0	0	0	0	0	0	1	0
Bruine Kiekendief	1	0	0	0	0	0	0	0
Slechtvalk	0	0	0	1	0	0	0	0
Waterhoen	0	0	0	3	2	0	1	0
Meerkoet	114	244	466	271	286	686	637	259
Scholekster	0	0	3	3	18	4	169	54
Kievit	622	230	180	0	0	0	12	1
Watersnip	0	0	0	0	2	0	0	0
Wulp	0	0	0	258	78	252	705	5
Oeverloper	5	0	0	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	1275	609	345	655	211	164	1385	0
Stormmeeuw	14	29	111	731	233	290	705	0
Kleine Mantelmeeuw	10	4	1	0	0	0	0	0
Zilvermeeuw	82	45	10	8	57	44	32	9
Pontische Meeuw	0	0	0	0	2	0	2	0
Grote Mantelmeeuw	34	3	0	2	1	4	0	1
IJsvogel	1	0	0	1	0	0	0	0
Hybride Canadese- x Grauwe gans	0	0	1	0	0	0	1	0
	5691	3691	5506	4118	6239	5990	5289	1210

4.3. Verspreiding van karakteristieke vogelsoorten

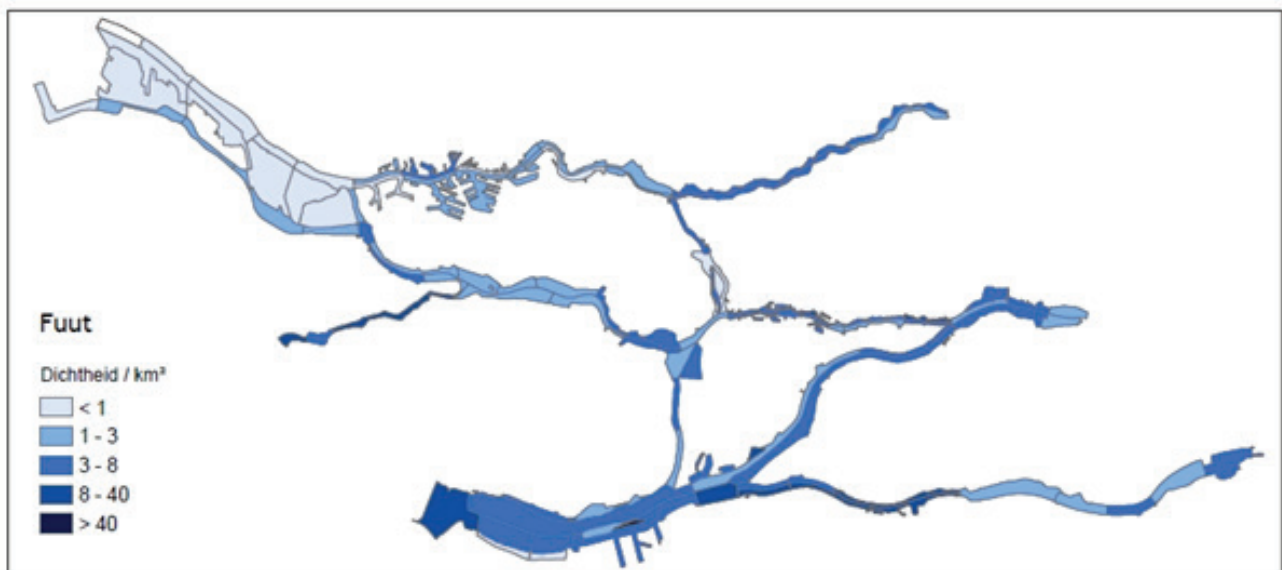
Om de aantallen in gebieden onderling goed te kunnen vergelijken en zodoende een goed beeld te krijgen van de (relatieve) verspreiding van vogelsoorten over het onderzoeksgebied zijn de getelde aantallen vogels omgerekend naar dichtheden. Hiervoor zijn de gemiddelden voor september-april gedeeld door de oppervlakte van het betreffende telgebied. Voor

een goede onderlinge vergelijkbaarheid zijn voor alle soorten dezelfde aantalsklassen gehanteerd. Hieronder volgt een bespreking voor een aantal karakteristieke vogelsoorten aan de hand van de verspreidingskaarten. De begrippen seizoensmaximum en seizoensgemiddelde zijn hier eveneens berekend over de periode september-april.

Fuut

De Fuut is in het gehele onderzoeksgebied het gehele jaar door een talrijke verschijning. In de periode van september tot april schommelen de aantallen maandelijks rond het seizoensgemiddelde van 768,8, met een maximum van 922 in april. Tijdens de meeste

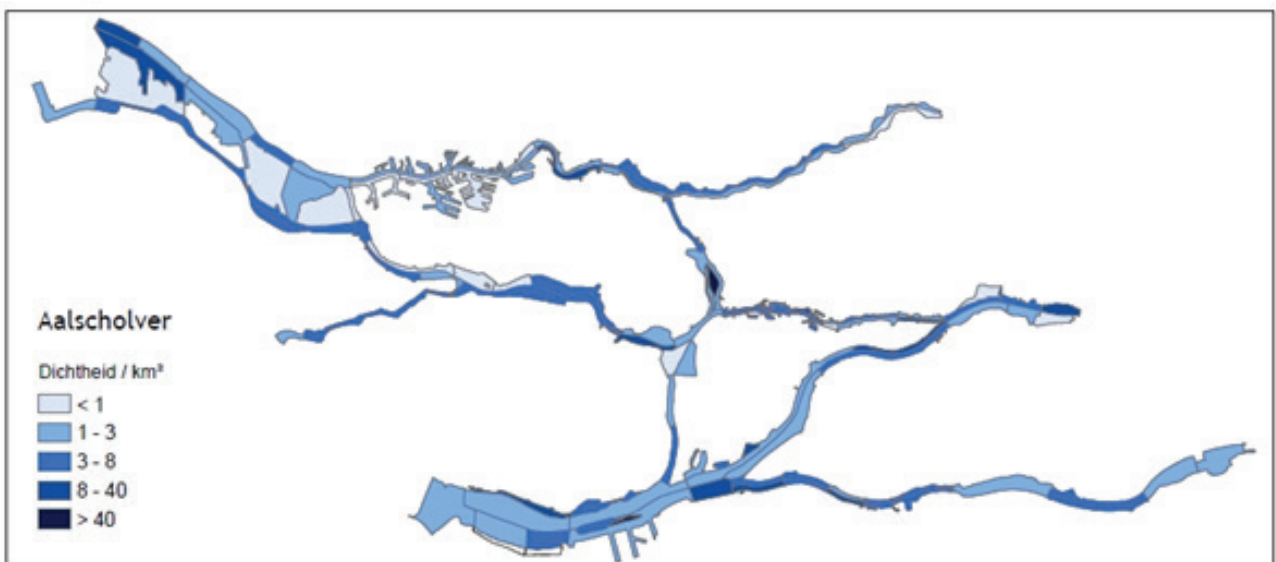
tellingen worden er verspreid enkele 10-tallen opgetekend, zonder omvangrijke concentraties. Het totaal van maar liefst 1755 exemplaren in juli op het Hollandsch Diep steekt daarbij duidelijk af.

Aalscholver

Met een seizoensgemiddelde van 825,8 exemplaren en een maximum van 1284 in oktober, was de Aalscholver het gehele jaar behoorlijk talrijk in het Benedenrivierengebied. De meeste tellingen lever-

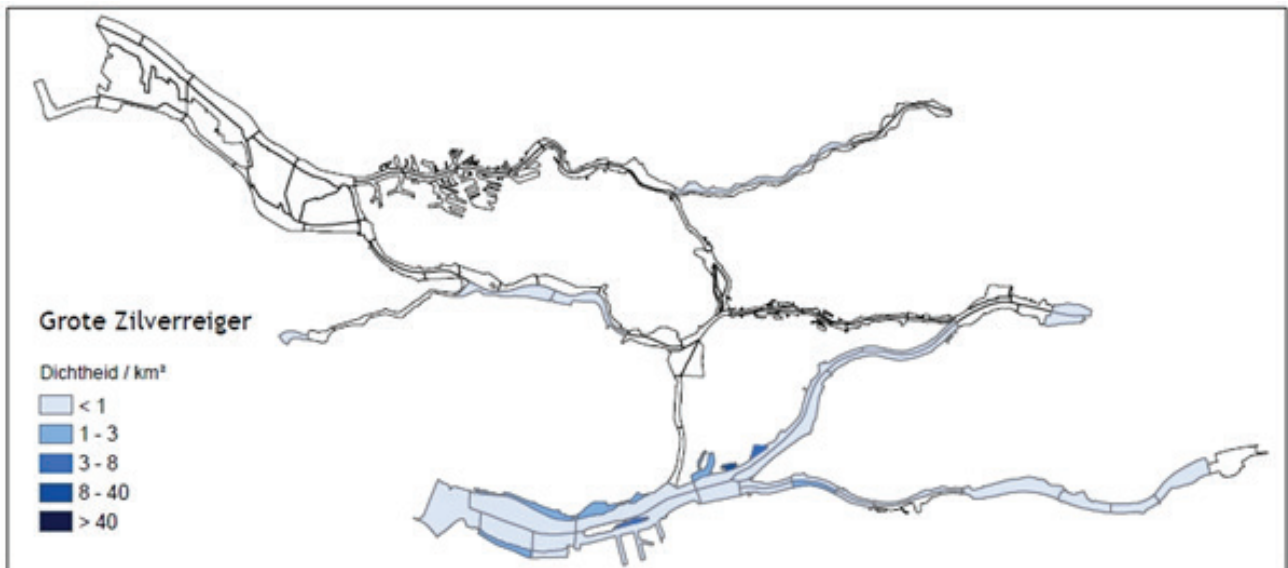
den totalen op van enkele 10-tallen (verspreide) exemplaren, maar grotere concentraties werden ook wel gevonden, zoals in de Sophiapolder in de Noord en nabij zee in de Europoort.

Grote Zilverreiger

Dat de Grote Zilverreiger de laatste jaren sterk in aantal is toegenomen is geen nieuws meer. De aantallen doen lokaal soms zelfs niet meer onder voor die van de Blauwe Reiger. Vanuit dat oogpunt zal het maximum van 97 exemplaren in het Benedenrivierengebied in september weinig verba-

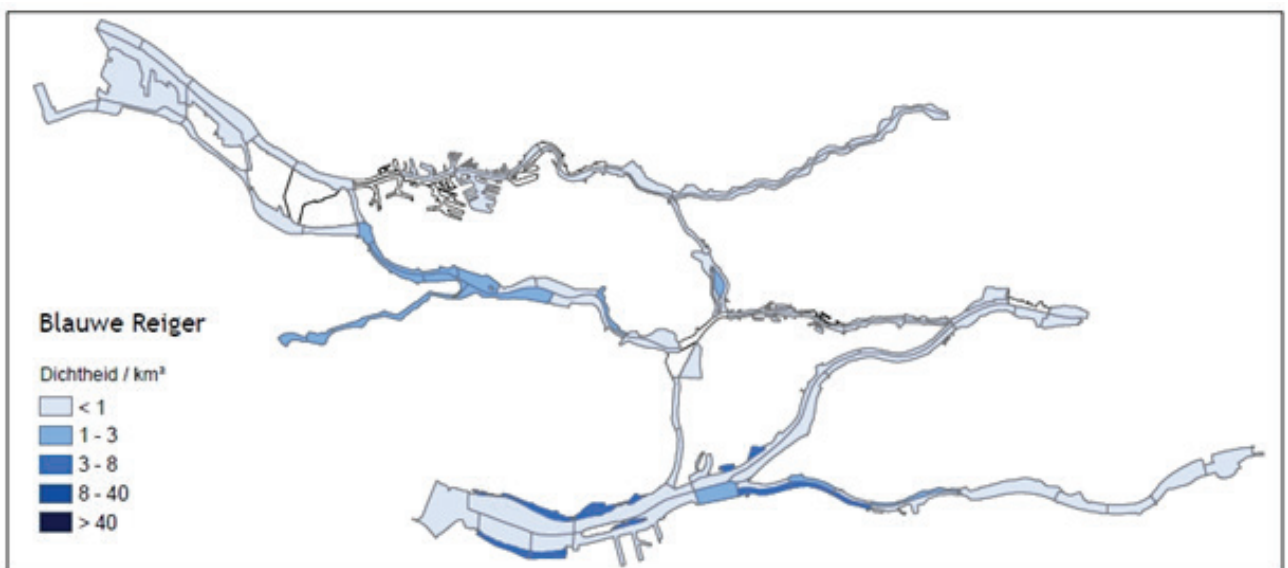
zing wekken. Vooral rond de Biesbosch (bijvoorbeeld 66 langs de Nieuwe Merwede in september) en langs het Hollandsch Diep werden veel exemplaren geteld. De soort werd jaarrond waargenomen met de hoogste aantallen in juli-oktober. Het seizoensgemiddelde kwam uit op 30,0.

Blauwe Reiger

De laatste jaren gaat het de Blauwe Reiger niet voor de wind. Zowel bij de broedvogel- als de winterpopulatie zijn afnames geconstateerd (zie <https://www.sovon.nl/nl/soort/1220> voor landelijke trendgrafieken). Tijdens de tellingen in het

Benedenrivierengebied was de soort nog steeds nadrukkelijk aanwezig (bijna altijd en overall), maar de aantallen maakten weinig indruk. De beste maand was september, met 245 exemplaren. Het seizoensgemiddelde lag op 114,8.

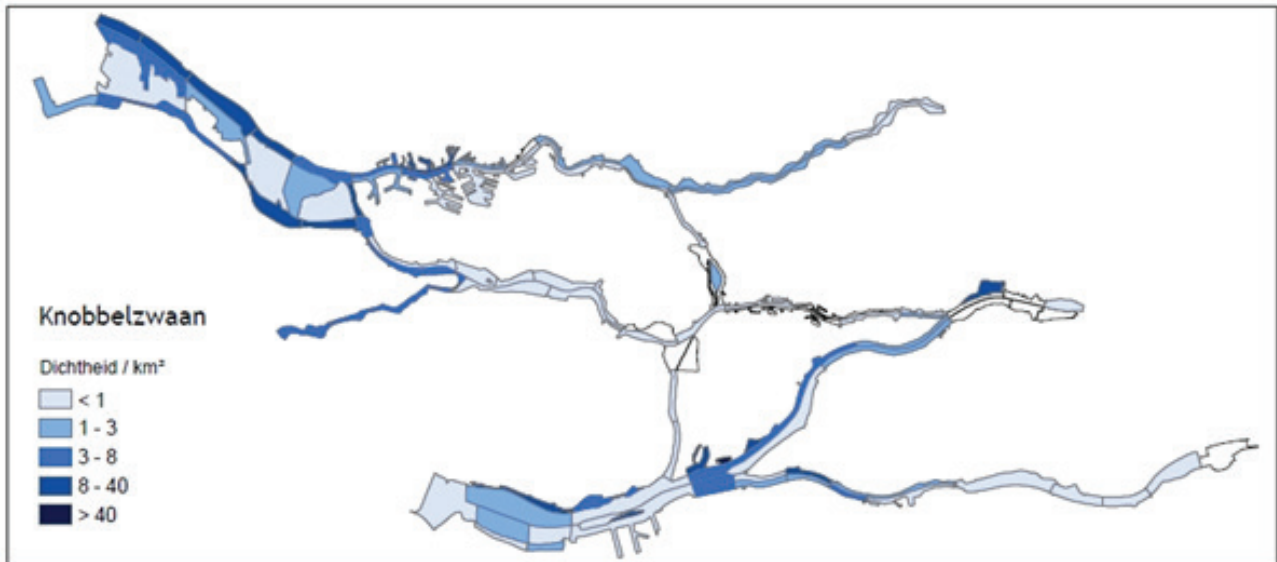

Knobbelzwaan

Het seizoensmaximum van 1536 Knobbelzwanen werd bereikt in september, maar als er in de zomermaanden net zo intensief geteld zou zijn, dan zou dat veel hogere aantallen hebben opgeleverd. Dan zijn namelijk op meerdere plekken (zoals in

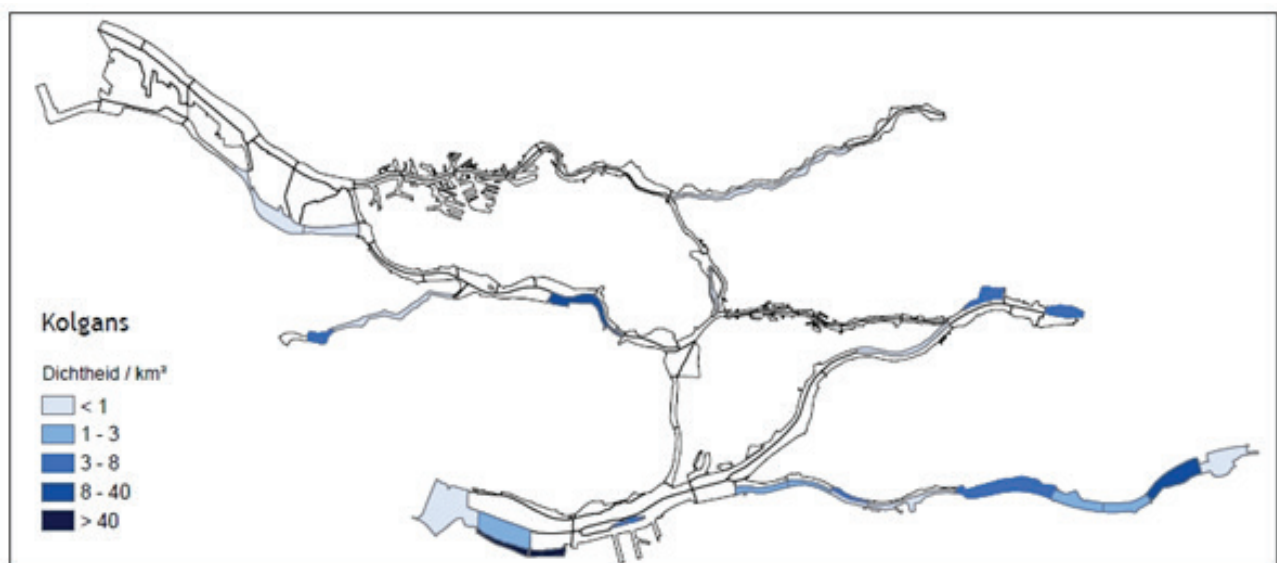
de Europoort) ruiconcentraties te verwachten. Alleen al op de Nieuwe Waterweg en het Calandkanaal werden in juli 871 Knobbelzwanen geteld. Ook het seizoensgemiddelde van 480,4 zou dan hoger uitvallen.

Kolgans

In 2014/15 was de Kolgans in het Benedenrivierengebied vooral goed vertegenwoordigd tijdens de doortrek in oktober (seizoenspiek van 2631 exemplaren, waarvan 2455 in het Hollandsch Diep) en februari (1378). De soort overwintert talrijk in de directe omgeving maar is overdag vooral te vinden in agrarische gebieden en minder op open wateren.

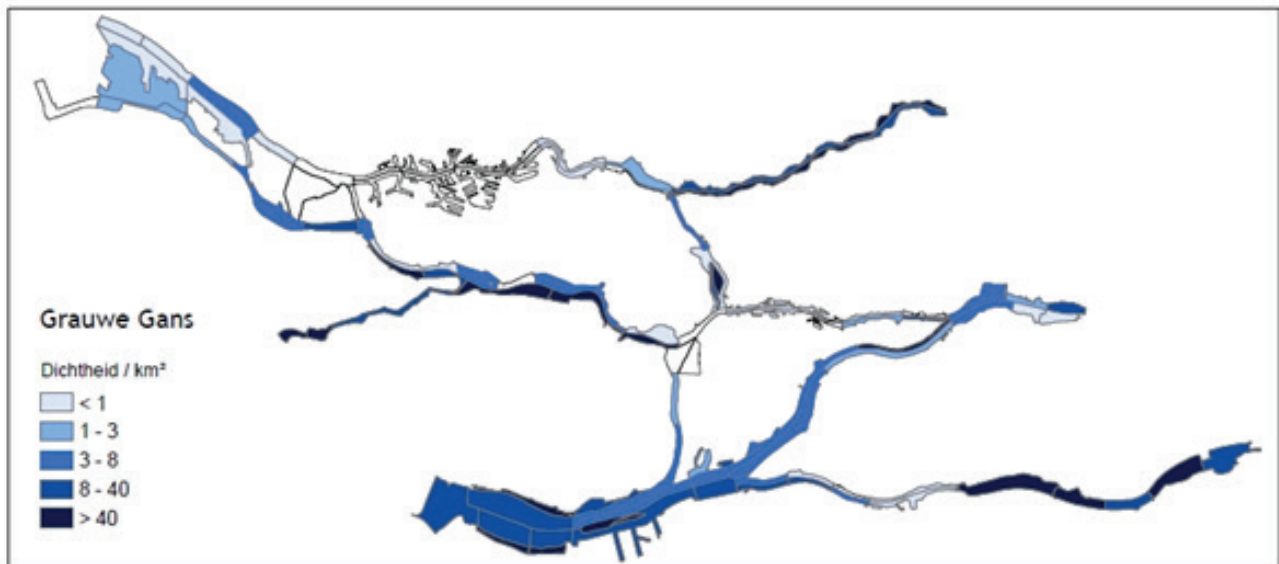
Binnen het onderzoeksgebied is de soort dan ook het vaakst aangetroffen op plekken met brede (grasland) uiterwaarden zoals langs de Bergsche Maas. Het seizoensgemiddelde kwam uit op 774,1 exemplaren. Van april tot september was de soort nagenoeg afwezig.

Grauwe Gans

Met een seizoensgemiddelde van 5270,6 was de Grauwe Gans de op één na talrijkste soort. De hoogste aantallen (van rond de 8800) werden in september en november opgetekend, maar ook in de rest van het jaar was de soort in bijna alle telgebieden goed vertegenwoordigd. Alleen in stedelijk

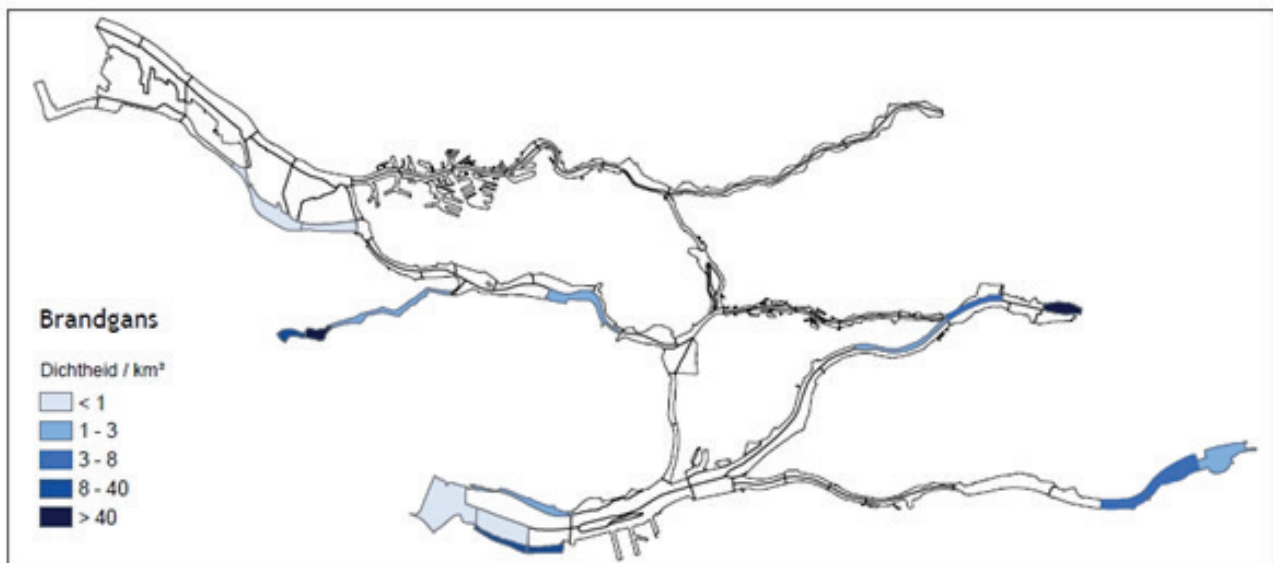
gebied was de presentie aanzienlijk lager. De soort foerageert graag op gras, maar is daarbij minder gebonden aan uitgestrekte percelen dan enkele andere ganzensoorten; kleine gazons of met gras begroeide wegbermen of dijken worden ook benut.

Brandgans

Vergeleken met sommige plekken in de omgeving (bijvoorbeeld op en rond het Haringvliet) viel het aantal Brandganzen tegen. Alleen in februari en maart werden er meer dan 1000 geteld. Van de 1645 in februari waren 990 afkomstig van het Spui en 540 van de Boven Merwede. Het seizoensgemiddelde

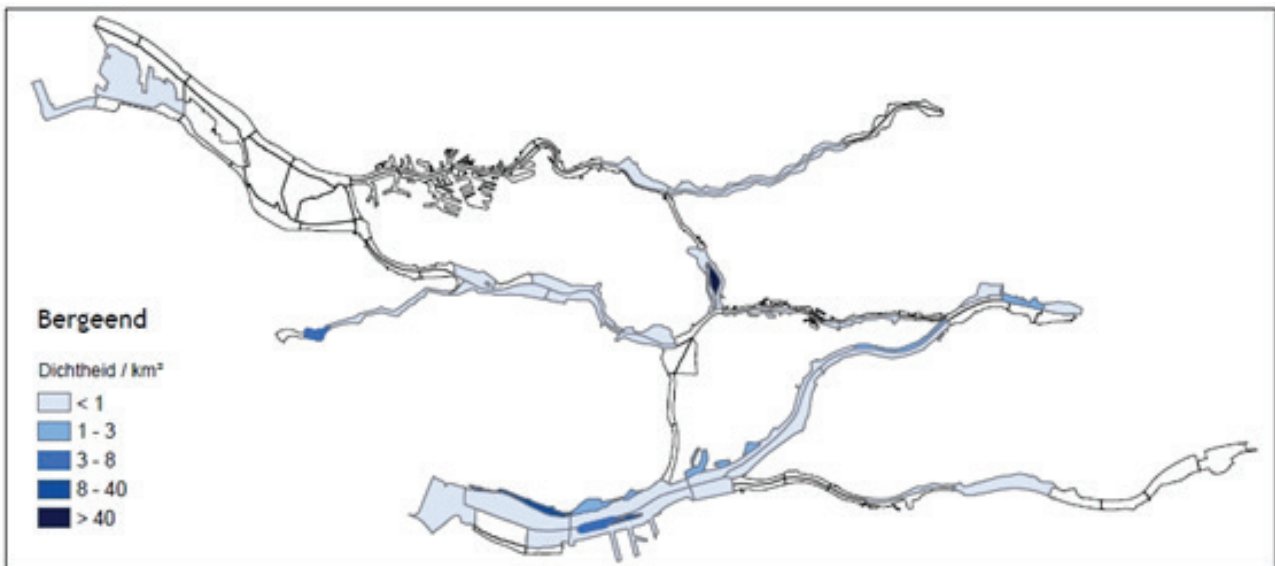
bedroeg 585,4. Vooral in (grasland)uiterwaarden zijn foeragerende overwinteraars te verwachten. Als broedvogel neemt de soort de laatste jaren sterk toe in Nederland, ook op korte afstand van het onderzoeksgebied. De komende jaren zijn daarom ook verschuivingen in het verspreidingsbeeld te verwachten.

Bergeend

De Bergeend is vooral van maart tot juni redelijk vertegenwoordigd in het Benedenrivierengebied. In de overige maanden liggen de aantallen op een lager niveau. De seizoenspiek werd bereikt in april

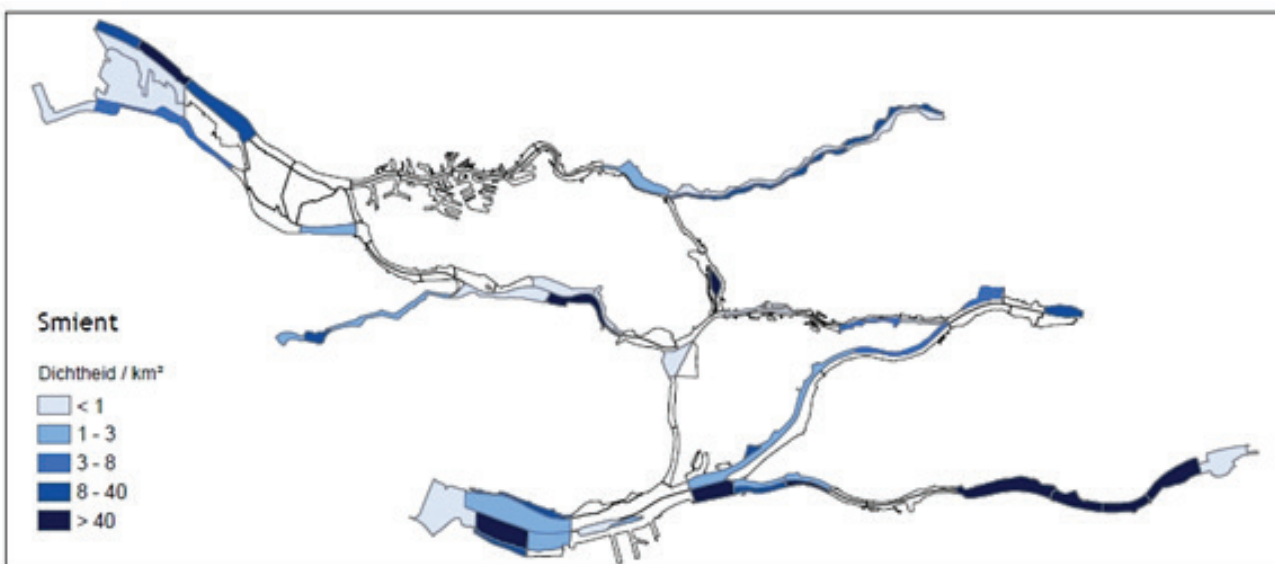
met 356 exemplaren, waarvan het merendeel op de Noord (Sophiapolder) en het Hollandsch Diep. Het seizoensgemiddelde bleef steken op 124,1.

Smient

Op veel plekken houden overwinterende Smienten een ritme aan van overdag in groepen rusten op open water en 's nachts foerageren op graslanden. In het Benedenrivierengebied zijn concentraties daarom vooral te verwachten in de nabijheid van grasland, bijvoorbeeld op plekken met brede uiter-

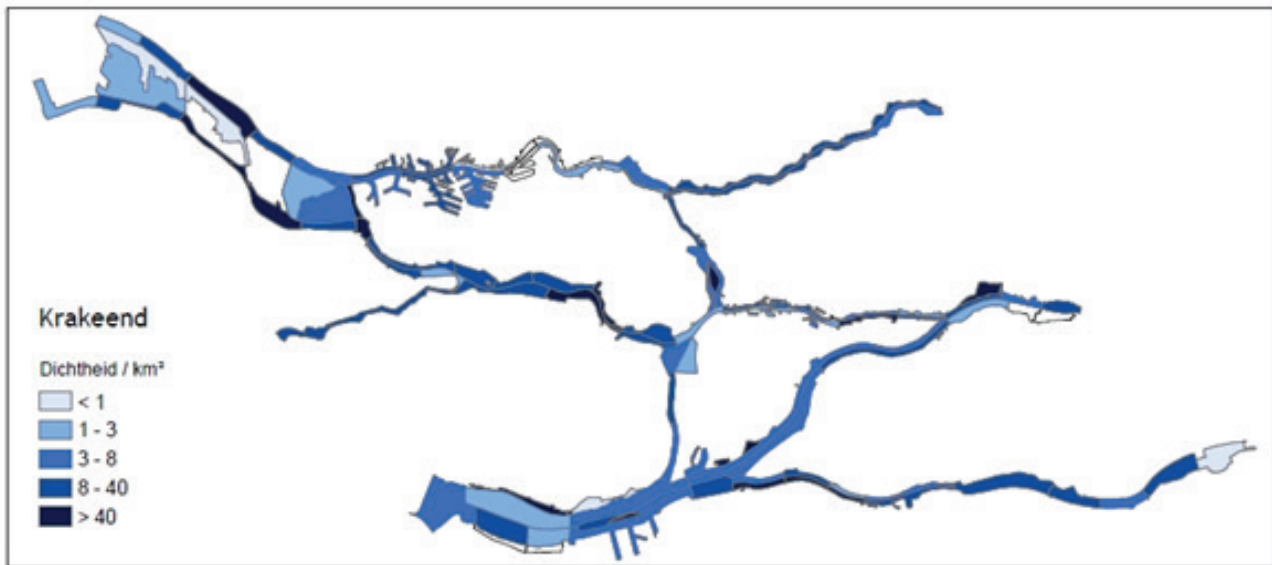
waarden (zoals langs de Bergsche Maas). Het aantalsverloop bouwde keurig op naar een piek midden in de winter (5766 in januari) en het seizoensgemiddelde kwam uit op 2408,0. Daarmee is de soort vrij talrijk te noemen, al zijn er wel grote verschillen tussen de locaties.

Krakeend

Bij de grondeleenden gaat ‘de strijd’ om de talrijkste soort tussen de Wilde Eend en de Krakeend. Afgaande op het seizoensgemiddelde ging de laatstgenoemde er met de eer vandoor (maar het seizoensmaximum bleef wel iets achter op dat van de Wilde Eend). Het gemiddelde van de Krakeend kwam uit op 4290,9 exemplaren en het maximum op 6682 (januari). Landelijk gezien is de soort nog

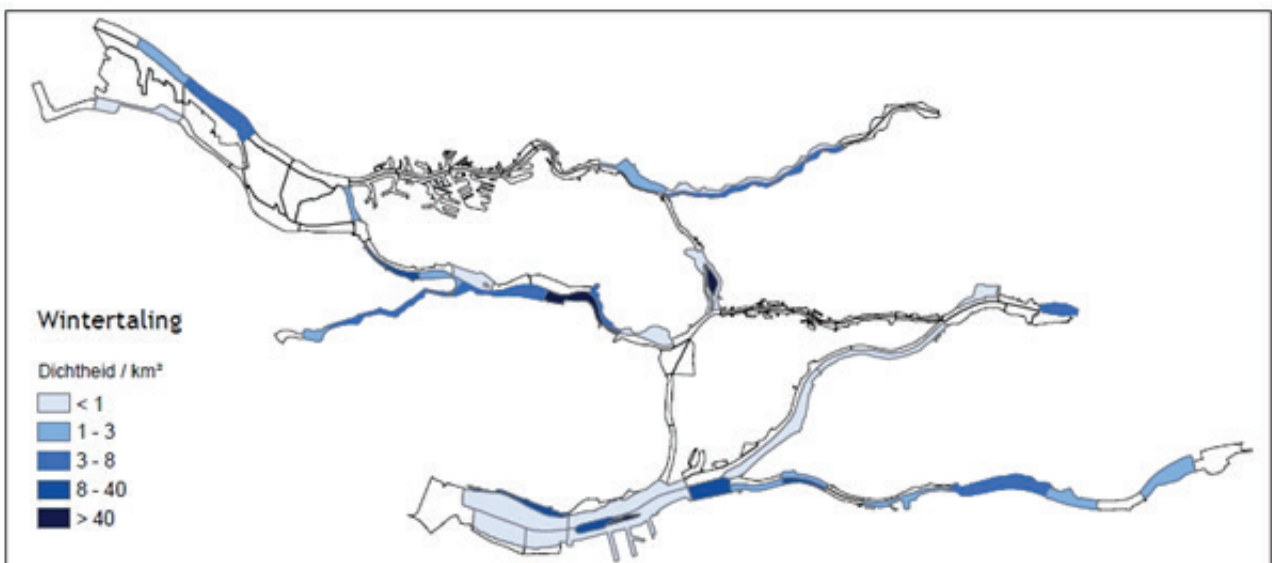
steeds bezig met een stevige opmars. Binnen het onderzoeksgebied was hij het gehele seizoen wijd verspreid aanwezig. Verscheidene tellingen leverden indrukwekkende totalen op, zoals 2847 in februari op de Oude Maas. Opvallend is ook de hoge presentie in de Europoort, waar hij op draadalgen op de taluds foerageert.

Wintertaling

In alle maanden behalve juni werden Wintertalingen tijdens de tellingen in het Benedenrivierengebied geteld. In oktober was er sprake van een duidelijke piek (2951 exemplaren, waarvan 2670 op de Noord

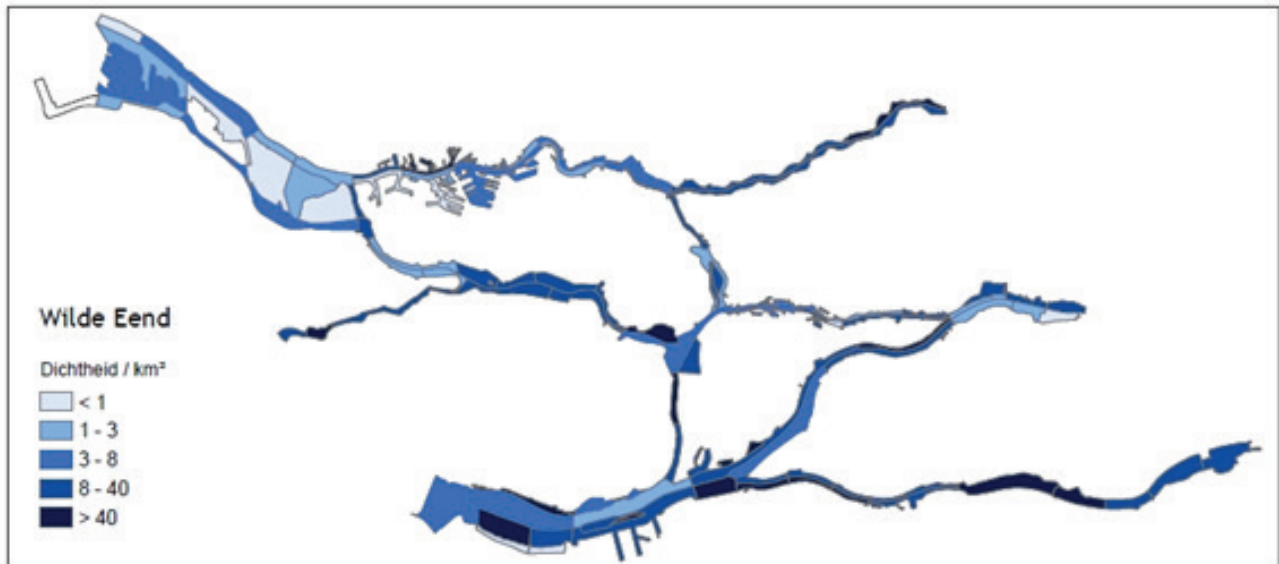
(Sophiapolder)), terwijl de aantallen in het voorjaar en de zomer weinig voorstelden. Mogelijk is het aantal in maart in de Sophiapolder ondertelt. Het seizoensgemiddelde bedroeg 1157,5.

Wilde Eend

Hoewel er recent signalen zijn dat de populatie van de Wilde Eend in Nederland onder druk staat (zie <https://www.sovon.nl/nl/soort/1860> en https://www.sovon.nl/sites/default/files/doc/Sovon-Nieuws_2016-2.pdf), kwam de soort in 2014/15 nog wijdverbreid voor in het Benedenrivierengebied. Dat

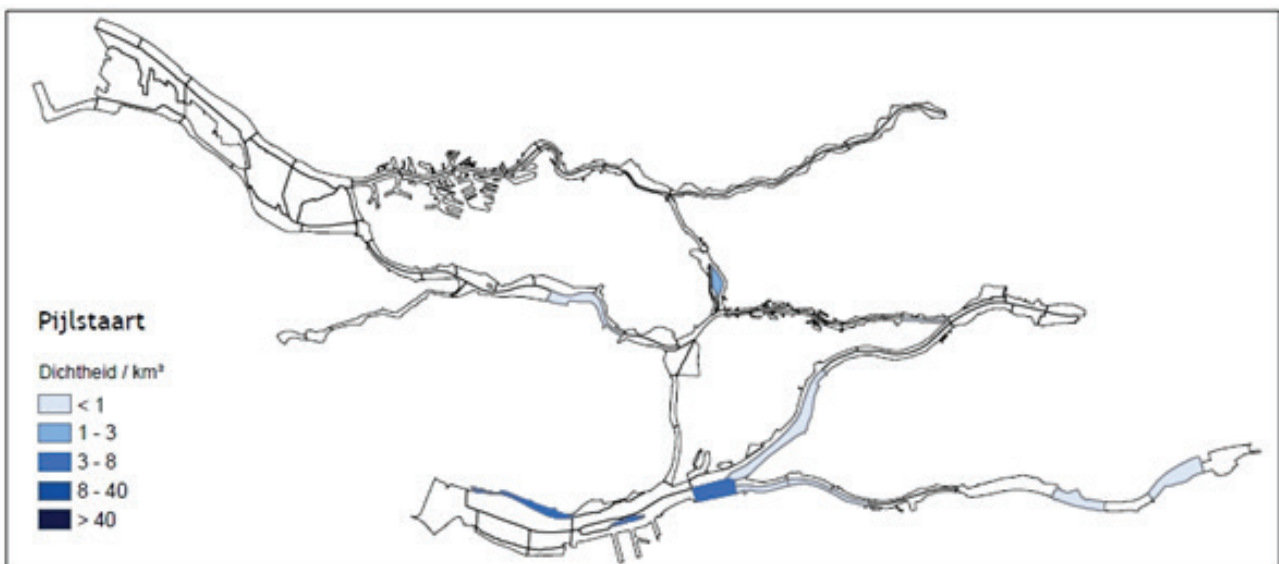
er in maart-april lagere aantallen werden geteld, past binnen het beeld van de broedcyclus. In de overige maanden werden tot 8153 exemplaren waargenomen. Wel opvallend is dat de aantallen inmiddels dichtbij die van de Krakeend liggen.

Pijlstaart

De Pijlstaart is in Nederland vooral een wintergast. In 2014/15 was de soort behoorlijk schaars in het Benedenrivierengebied en ook nog eens beperkt tot de periode oktober-februari. Het seizoensgemiddelde bleef steken op een schamele 47,0 en het maxi-

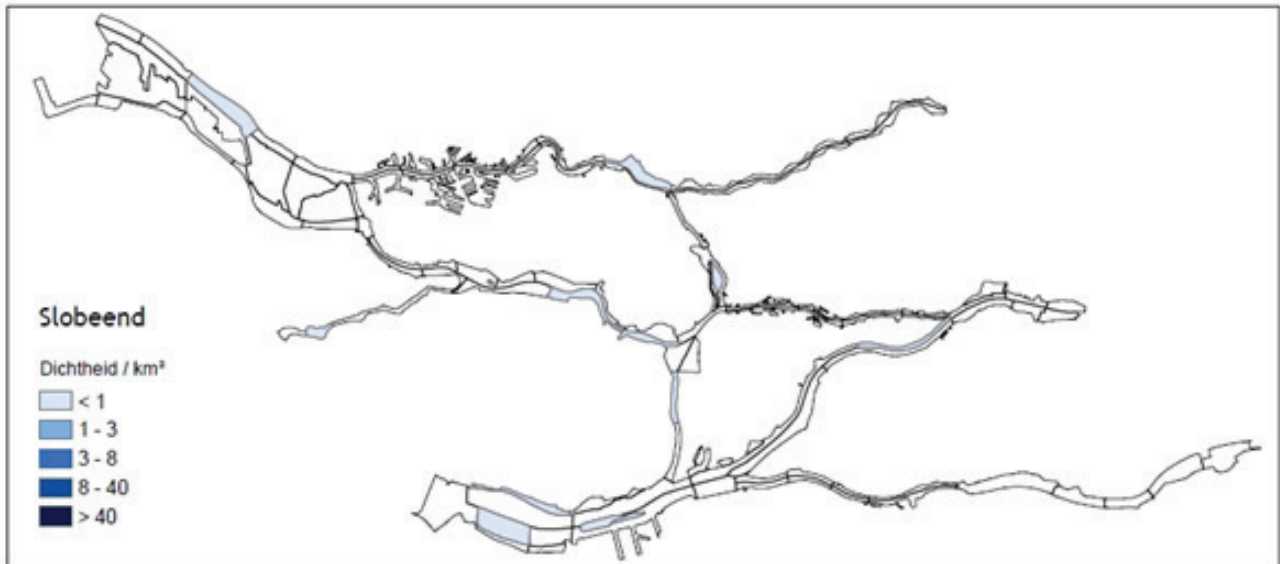
mum telde 164 in januari (waarvan 150 op de Amer). Langs het Hollandsch Diep werden relatief veel Pijlstaarten gezien, waaronder in totaal 70 in oktober. In het uitgestrekte Rotterdamse havengebied daarentegen werd de soort niet aangetroffen.

Slobeend

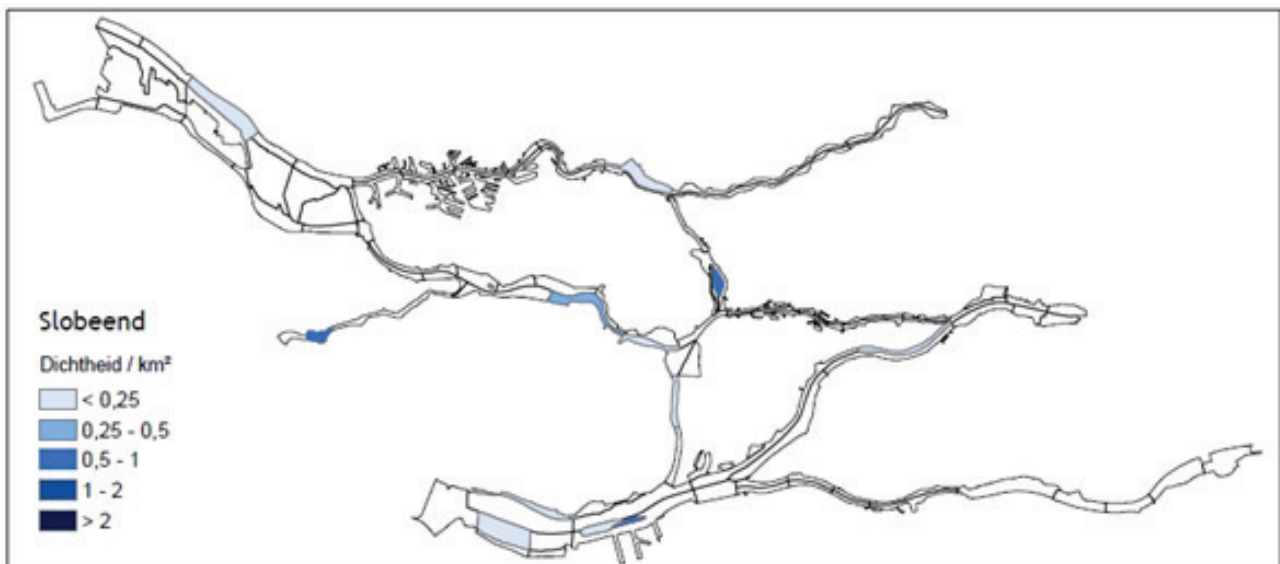
De Slobeend komt het gehele jaar voor in Nederland. Per maand werd echter slechts een handvol exemplaren vastgesteld tijdens de tellingen in het Benedenrivierengebied. Het seizoensgemiddelde kwam uit op 4,4 exemplaren en het maximum bedroeg 10 in april. De soort foerageert graag in ondiep water en is derhalve vooral te vinden op plassen en

in poldersloten. Binnen het onderzoeksgebied is geschikt habitat slecht vertegenwoordigd. Op verschillende plekken net buiten het onderzoeksgebied komt de soort wel in groten getale voor, al staat de broedvogelpopulatie onder druk (zie <https://www.sovon.nl/nl/soort/1940> voor landelijke trendgrafieken).

Voor de Slobeend is tevens onderstaande verspreidingskaart samengesteld die meer details prijsgeeft;

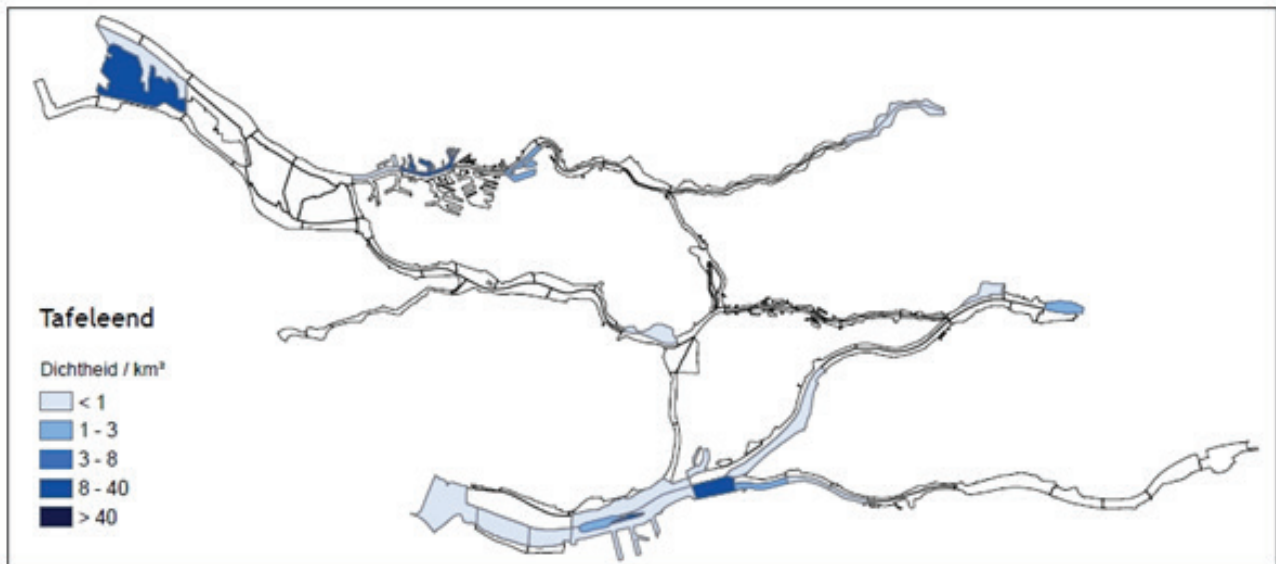
de klassenindeling (zie legenda) van deze kaart verschilt van die voor de overige soorten.

Tafeleend

Met een gemiddelde van 349,0 exemplaren was de Tafeleend in 2014/15 betrekkelijk schaars in het Benedenrivierengebied, zeker vergeleken met de Kuifeend, waarmee de soort vaak optrekt. Het maximum van 802 in januari maakte ook al weinig indruk. Opmerkelijk genoeg was de Tafeleend vooral goed vertegenwoordigd in de havens van Rotterdam

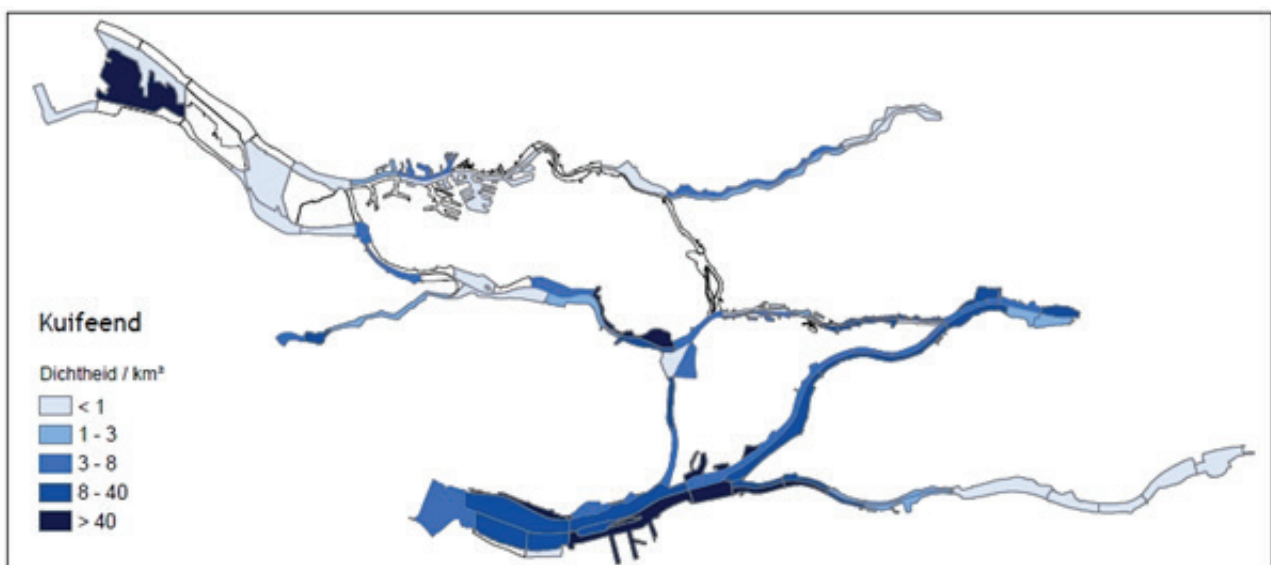
en Europoort; in en rond het Hartelkanaal overwinterden bijvoorbeeld meer dan 500 exemplaren. Landelijke watervogeltellingen laten de laatste jaren een significante afname zien van het aantal overwinteraars (zie <https://www.sovon.nl/nl/soort/1980> voor landelijke trendgrafieken).

Kuifeend

Zowel wat betreft seizoensgemiddelde (5974,0 exemplaren) als maximum (9408 in december) was de Kuifeend de talrijkste van de getelde soorten in het Benedenrivierengebied. De soort komt verspreid over het onderzoeksgebied voor, maar wel met duidelijke concentraties op grotere open wateren zoals rond de Biesbosch, op het Hollands Diep, op de

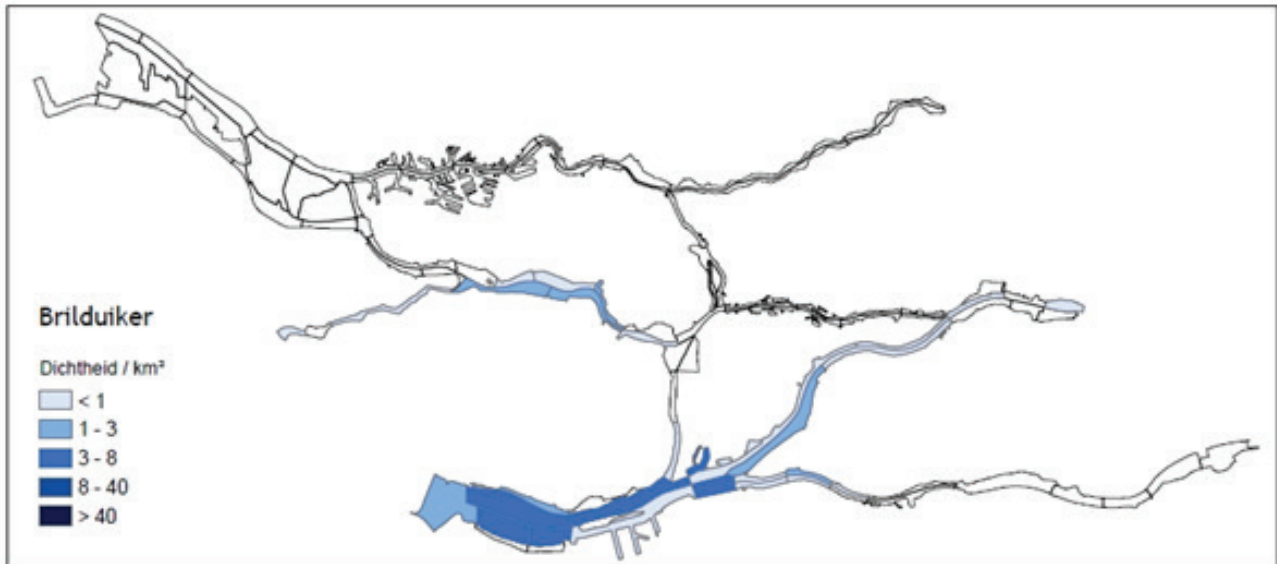
Oude Maas en in de Europoort. Het aantalsverloop in 2014/15 vertoonde een gestage toename van september (ca. 3800) tot december en vervolgens een afname tot april (ca. 900). Tijdens de aanvullende tellingen in mei-augustus werd de soort aangetroffen in betrekkelijk lage aantallen.

Brilduiker

Brilduikers werden opgemerkt van oktober tot april. Op de meeste plekken ging het om lage aantallen (of ontbrak de soort zelfs in het geheel), maar op en rond het Hollandsch Diep liepen de aantallen flink op. Van de 646 exemplaren die in januari in het ge-

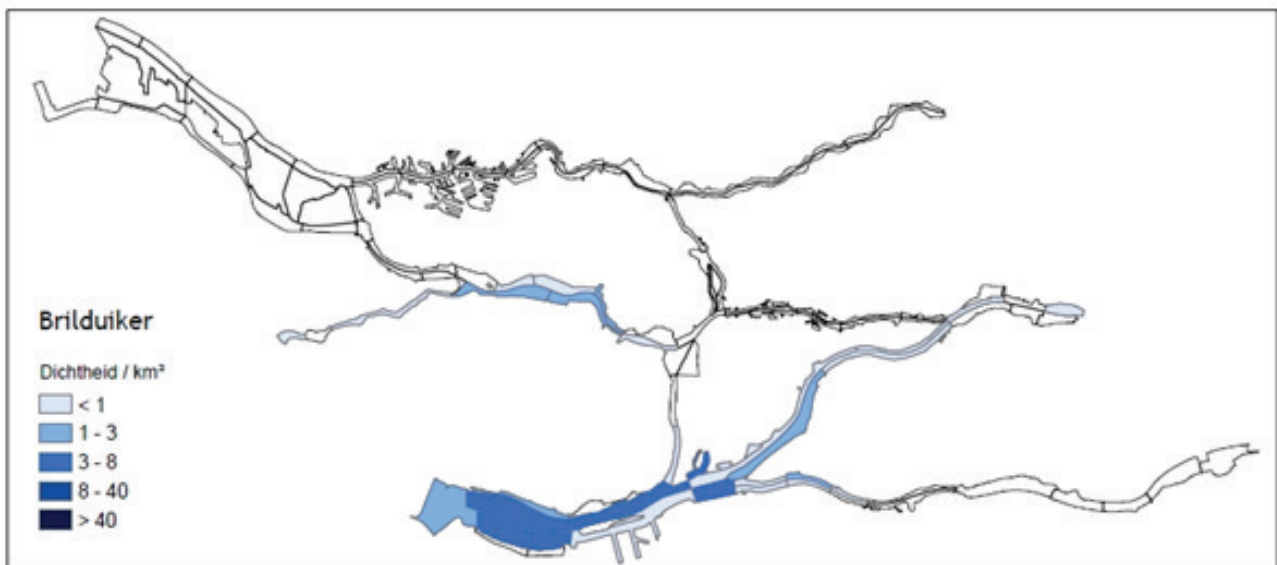
hele onderzoeksgebied werden geteld, waren er 423 afkomstig van het Hollandsch Diep. De Amer was in deze maand goed voor nog eens 113 exemplaren. Het seizoensgemiddelde kwam uit op 260,3.

Grote Zaagbek

Net als in de rest van Nederland is de Grote Zaagbek een echte wintergast in het Benedenrivierengebied. De eerste exemplaren werden pas tijdens de november-telling vastgesteld. De aantalspiek werd (pas) in februari bereikt met 142 exemplaren (waarvan 42 op de Amer). In maart werden er nog 126 genoteerd (waarvan 73 op de Nieuwe Merwede) en in april was

de soort alweer zo goed als verdwenen. Met een seizoensgemiddelde van 62,3 exemplaren, is de Grote Zaagbek betrekkelijk schaars te noemen. De soort komt ook nog eens tamelijk geconcentreerd voor, met name rond de Biesbosch en op het Hollandsch Diep.

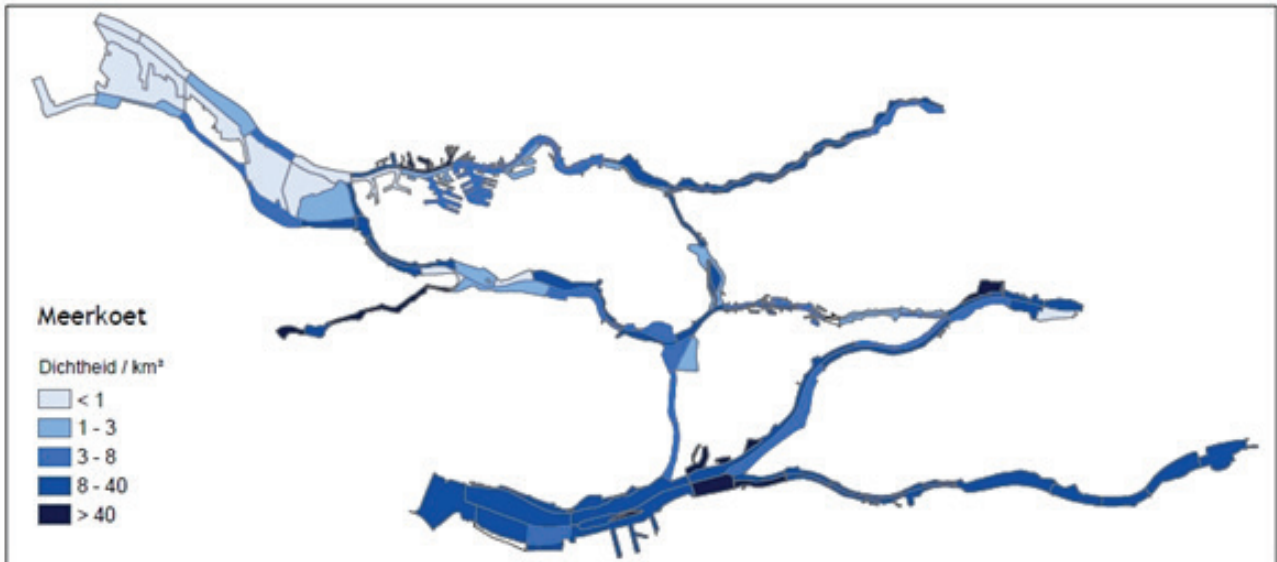

Meerkoet

De Meerkoet was de enige soort die in 2014/15 tijdens alle tellingen in alle riviertakken van het Benedenrivierengebied werd vastgesteld; Fuut, Aalscholver, Wilde Eend, Kokmeeuw en Stormmeeuw lieten een enkele keer verstek gaan. Het seizoensgemiddelde bedroeg 3330,8 exemplaren

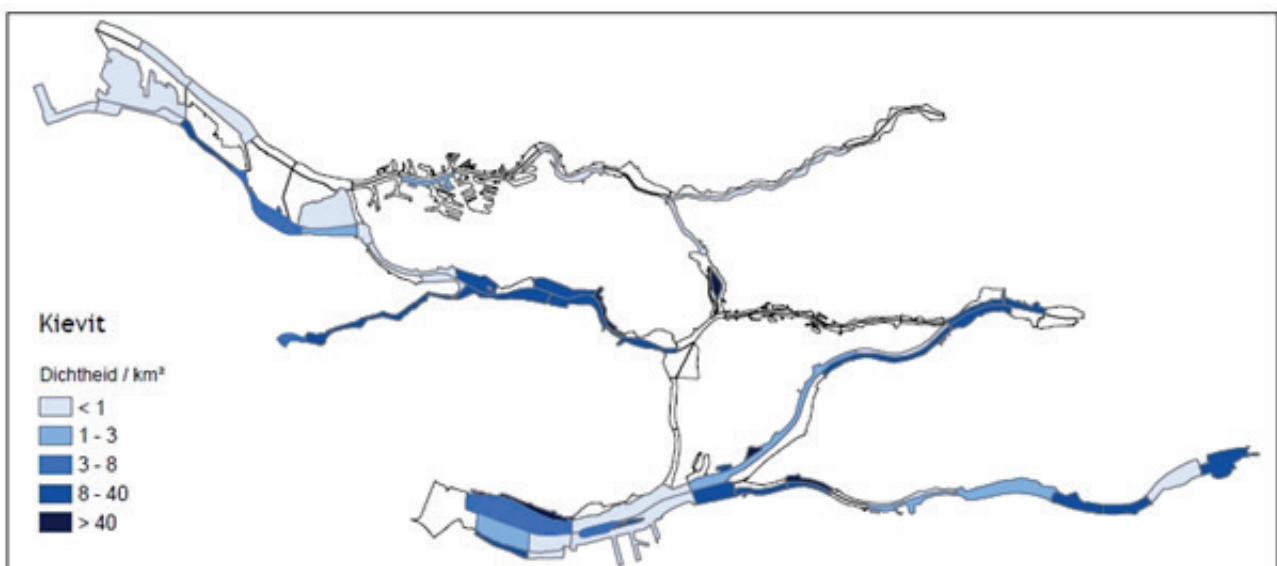
en het maximum 5319 (november). Alleen tijdens de april-tellingen bleven de aantallen iets achter (1716). De soort is zowel goed vertegenwoordigd in stedelijke/industriële gebieden als in meer natuurlijke. Op het Hollandsch Diep bleef de teller in november steken op het respectabele aantal van 2474.

Kievit

Kievit komen vooral voor op akkers en graslanden. Om te rusten gebruiken ze soms strekdammen langs de randen van rivieren en meren. Op veel plekken binnen het onderzoeksgebied heeft de Kievit dan ook weinig te zoeken. De aantallen die werden opgemerkt geven weliswaar aan waar en wanneer de soort goed vertegenwoordigd is, maar in hoeverre

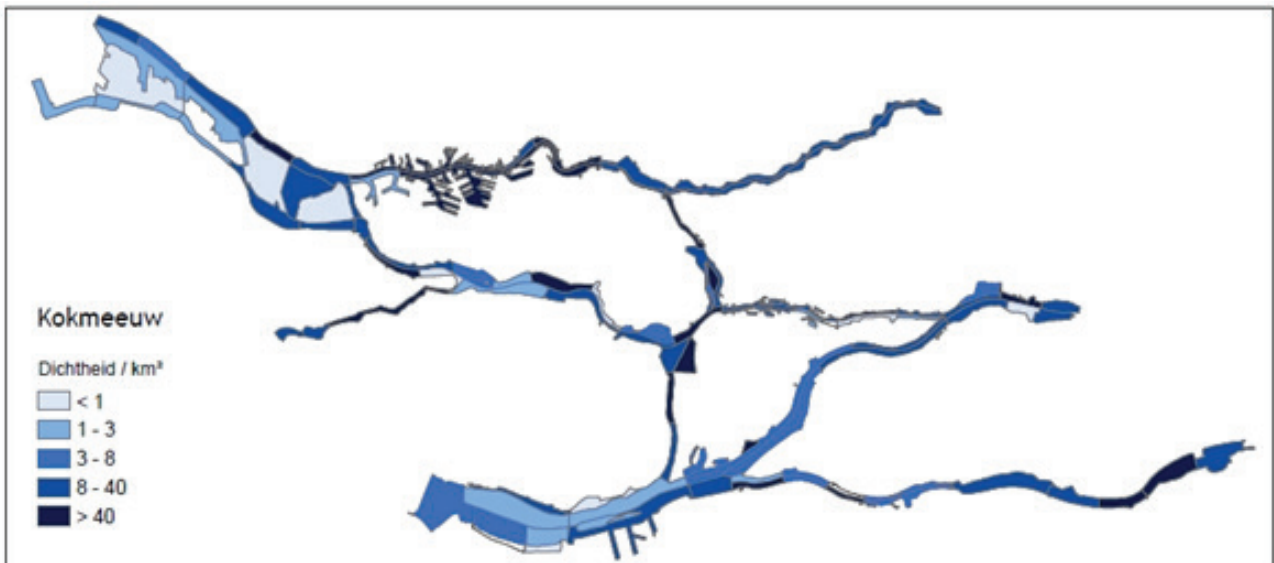
deze overeenkomen met het beeld net buiten het onderzoeksgebied is niet helemaal duidelijk. De seizoenspiek werd met 4831 exemplaren bereikt in september. Het seizoensgemiddelde lag met 1318,0 aanzienlijk lager en het laagste aantal (112) werd opgetekend in januari.

Kokmeeuw

De Kokmeeuw komt eigenlijk altijd en overal wel talrijk voor in het Benedenrivierengebied. Slechts op een enkel telformulier ontbrak de soort in 2014/15. Met 6332 exemplaren werd de piek bereikt in sep-

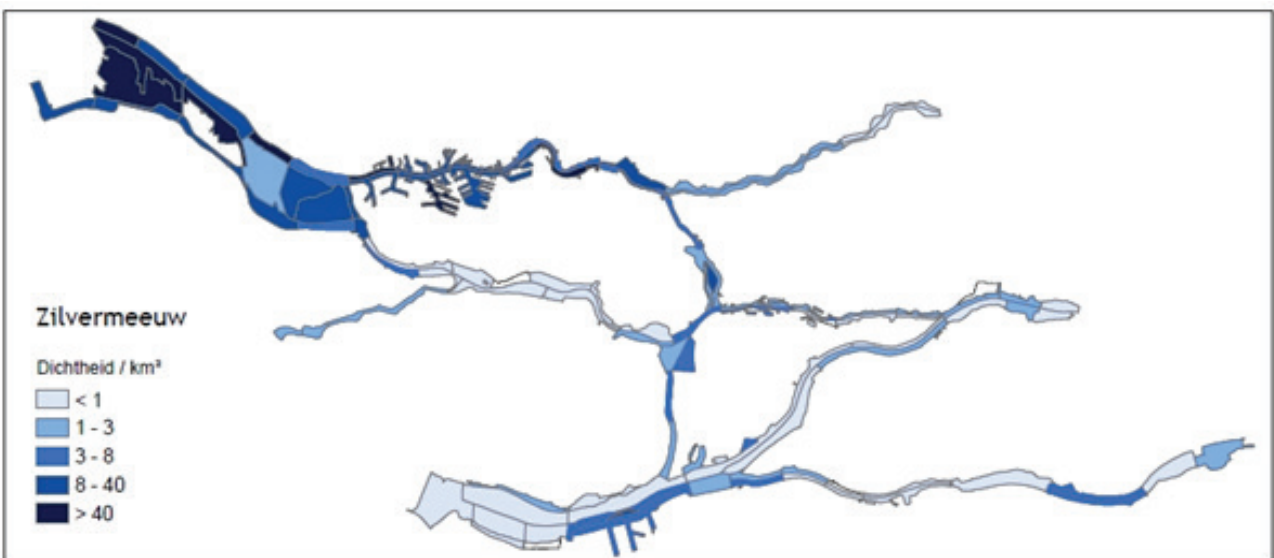
tember maar het aantal van 6006 uit januari deed daar niet veel voor onder. Het gemiddelde bedroeg 4642,9.

Zilvermeeuw

De Zilvermeeuw komt het gehele jaar door overal in het onderzoeksgebied voor, maar de aantallen zijn over het algemeen het hoogst dichtbij de kust. Stedelijk gebied wordt bepaald niet gemeden. Het

uitgestrekte havengebied is bij deze soort duidelijk in trek. Van een duidelijk seizoenspatroon was geen sprake; de maantotalen schommelden rond het seizoensgemiddelde van 2665,6.

Pontische Meeuw

De Pontische Meeuw behoort nog steeds tot de krenten in de pap tijdens een watervogeltelling. De soort is betrekkelijk schaars en doordat tijdens telwerkzaamheden over het algemeen niet lang op één plek kan worden gebleven kunnen lang niet alle groepen meeuwen uitgebreid onder de loep worden genomen. Het onderstaande verspreidingsbeeld zit

daarom vermoedelijk aan de voorzichtige kant. Het seizoensgemiddelde kwam uit op 4,1 exemplaren en het maximum op acht (december). Alleen in mei-juli werd de soort niet aangetroffen (al lag het aantal tellingen in deze periode ook lager). Hogere aantallen dicht bij zee (zoals bij Zilvermeeuw) werden niet geconstateerd.

Zilvermeeuw. Foto: Roy Slaterus

Verwijzingen

- HORNMAN M., HUSTINGS F., KOFFIJBERG K. & KLAASSEN O. 2012. Handleiding Sovon Watervogel- en slaapplaatstellingen. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- HORNMAN M., HUSTINGS F., KOFFIJBERG K., KLAASSEN O., KLEEFSTRA R., VAN WINDEN E., SOVON GANZEN- EN ZWANENWERK GROEP & SOLDAAT L. 2015. Watervogels in Nederland in 2012/2013. Sovon-rapport 2015/01, RWS-rapport BM 14.27. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- KOFFIJBERG K., VAN ROOMEN M.W.J., BERREVOETS C. & NOORDHUIS R. 2000. Tellen van watervogels in Nederland: verdere ontwikkelingen en integratie vanaf 2000. Sovon-onderzoeksrapport 2000/05. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VAN ROOMEN M., VAN TURNHOUT C., NIENHUIS J., WILLEMS F. & VAN WINDEN E. 2002. Monitoring van watervogels als niet-broedvogel in de Nederlandse Waddenzee: evaluatie huidige opzet en voorstellen voor de toekomst. Sovon-onderzoeksrapport 2002/01. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- SOLDAAT L., VAN WINDEN E., VAN TURNHOUT C., BERREVOETS C., VAN ROOMEN M. & VAN STRIEN A. 2004. De berekening van indexen en trends bij het watervogelmeetnet. Sovon-onderzoeksrapport 2004/02. Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen.
-

Bijlagen

Bijlage 1. Lijst van telgebieden (gebiedscode en -naam)

BR1111	Boven Merwede: Dalem - Gorinchem oost (noordoever)
BR1112	Boven Merwede: Gorinchem oost - west A27 (noordoever)
BR1121	Boven Merwede: Woudrichem - Sleeuwijk (zuidhelft)
BR1122	Boven Merwede: haven Sleeuwijk - brug A27 (noordhelft)
BR1130	Boven Merwede: Gorinchem A27 - Boven Hardinxveld (noordoever)
BR1140	Boven Merwede: Gorinchem brug A27 - Werkendam (zuidoever)
BR1150	Boven Merwede: Avelingerdiep
BR1211	Beneden Merwede: Boven Hardinxveld - Neder Hardingsveld (noordzijde)
BR1212	Beneden Merwede: Boven Hardinxveld - Neder Hardingsveld (zuidzijde)
BR1221	Beneden Merwede: Neder Hardingsveld - Sliedrecht (noordzijde)
BR1222	Beneden Merwede: Neder Hardingsveld - Sliedrecht (zuidzijde)
BR1231	Beneden Merwede: Helsluis - Zuilespolder (noordzijde)
BR1232	Beneden Merwede: Helsluis - Zuilespolder (zuidzijde)
BR1241	Beneden Merwede: Sliedrecht - spoorbrug Baanhoek (noordzijde)
BR1242	Beneden Merwede: Sliedrecht - spoorbrug Baanhoek (zuidzijde)
BR1251	Beneden Merwede: spoorbrug Baanhoek - Papendrecht (noordzijde)
BR1252	Beneden Merwede: spoorbrug Baanhoek - Papendrecht (zuidzijde)
BR1311	Noord: Westeind, Papendrecht - brug A15 (hoofdtak)
BR1312	Noord: schiereiland naast strooppot
BR1313	Noord: Sophiapolder
BR1321	Noord: brug A15 - Slikkerveer
BR1410	Dordtse Kil: Bruggehof, km 988 - Wioldrechtse Zeedijk
BR1421	Dordtse Kil: Wioldrechtse Zeedijk - Wioldrecht
BR1422	Dordtse Kil: Wioldrecht - Krabbe, Malle Gat
BR1423	Dordtse Kil: Julianahaven, Wilhelminahaven
BR1510	1664, Oude Maas: Papendrecht - Zwijndrecht
BR1521	1661, Oude Maas: Zwijndrecht - veer Puttershoek (noordhelft)
BR1522	1662, Oude Maas: veer Puttershoek - haventje Heerjansdam (nrdhelft)
BR1523	1643, Oude Maas: haventje Heerjansdam - Koedood (noordhelft)
BR1531	1765, Oude Maas: Krabbegors - veer Puttershoek (zuidhelft)
BR1532	1704, Oude Maas: veer Puttershoek - Heinenoordtunnel (zuidhelft)
BR1541	1659, Oude Maas: Carnisse Grienden (Koedood - Portlandpolder km 993)
BR1542	1637, Oude Maas: Portlandpolder, km 993 - zwembad, Rhoon (noordhelft)
BR1550	1741, Oude Maas: Heinenoordtunnel - mond Spui (zuidoever)
BR1560	Oude Maas: Rhoon - Spijkenisserbrug Hoogvliet (noordoever)
BR1572	1586, Oude Maas: mond Spui - oever Beerenplaat
BR1573	1570, Oude Maas: Belengat - brug Spijkenisse (zuidoever)
BR1581	Oude Maas: brug Hoogvliet - brug Botlektunnel
BR1582	Oude Maas: brug Botlektunnel - Nieuwe Maas
BR1610	1589, Spui: Beerenplaat - t/m polder Klein-Piershil km 1005
BR1621	1583, Spui: Spuigorzen SBB (Klein-Piershill km 1005 - Molenpolder km 1007)
BR1622	1578, Spui: Molenpolder km 1007 - polder Zuidoord km 1009
BR2111	Nieuwe Maas: Krimpen a/d Lek km 988 - Krimpen a/d IJssel km 994 (noordzijde)
BR2112	Nieuwe Maas: Krimpen a/d Lek km 988 - Krimpen a/d IJssel km 994 (zuidzijde)
BR2121	Nieuwe Maas: Kralingse Veer - Willemsbrug (noordzijde)
BR2122	Nieuwe Maas: Kralingse Veer - Willemsbrug (zuidzijde)
BR2131	Nieuwe Maas: Willemsbrug - Maastunnel (noordzijde)
BR2132	Nieuwe Maas: Willemsbrug - Maastunnel (zuidzijde), Maashaven
BR2141	Nieuwe Maas: Maastunnel - km 1006 (noordzijde)
BR2142	Nieuwe Maas: Maastunnel - km 1006 (zuidzijde), Waalhaven
BR2151	Nieuwe Maas: km 1006 - Beneluxtunnel (noordzijde)
BR2152	Nieuwe Maas: km 1006 - Beneluxtunnel (zuidzijde)
BR2160	Nieuwe Maas: Eemhaven
BR2171	Nieuwe Maas: Beneluxtunnel - Vlaardingen, km 1013 (noordzijde)
BR2172	Nieuwe Maas: Beneluxtunnel - Vlaardingen, km 1013 (zuidzijde)
BR2211	Nieuwe Waterweg: mond Oude Maas km 1013 - Aalkeet

BR2212	Nieuwe Waterweg: Aalkeet - Maassluis km 1020
BR2221	Nieuwe Waterweg: Maassluis km 1020 - Oranjekanaal km 1026
BR2222	Nieuwe Waterweg: Oranjekanaal km 1026 - tot Maasmond
BR2223	Nieuwe Waterweg: Maasmond oost
BR2231	Calandkanaal: brug Rozenburg - 5e Petroleumhaven
BR2232	Calandkanaal: 5e Petroleumhaven - mond Beerkanaal
BR2311	Dintelhaven e.o.
BR2312	Hartelkanaal west
BR2314	Hartelkanaal west - midden
BR2315	Verlengde Hartelkanaal
BR2321	Hartelkanaal midden, Seinehaven
BR2322	Hartelkanaal oost
BR2331	3e Petroleumhaven
BR2332	Botlek
BR2333	Brittanniëhaven
BR3210	1862, Dordtse Biesbosch
BR3220	1853, Dam van Engeland
BR3241	1863, Lepelaarsgat
BR3410	Nieuwe Merwede: Werkendam - t.o. Spieringsluis (westoever)
BR3420	Nieuwe Merwede: Werkendam - veer Kop van 't Land (oostoever)
BR3430	Nieuwe Merwede: t.o. Spieringsluis - Moerdijkbrug (westoever)
BR3440	Nieuwe Merwede: veer Kop van 't Land - A.Jacobinaplaat (oostoever)
BR3510	Amer: Keizersveer brug A27 - Allardspolder (noordzijde)
BR3520	Amer: Keizersveer A27 - Drimmelen (zuidzijde)
BR3530	Amer: Spijkerboor - Km 255 (noordzijde)
BR3540	Amer: Drimmelen - km 256 (zuidzijde)
BR3550	Amer: Km 255 - Vischplaat km 258 (noordzijde)
BR3560	Amer: km 256 - sluisje to km 259 (zuidzijde)
BR3570	Amer: Vischplaat km 258 - A. Jacominaplaat (noordzijde)
BR3580	Amer: sluisje to km 259 - haven Lage Zwaluwe (zuidzijde)
BR3590	Amer: Lage Zwaluwe - Moerdijk spoorbrug
BR4111	Hollandsch Diep noordoost
BR4112	Plaat van het Land van Essche
BR4113	Hoogezandse gorzen
BR4114	Hollandsch Diep noord(west)
BR4121	Hollandsch Diep zuidoost
BR4122	Sassenplaat
BR4123	Hollandsch Diep zuid
BR4124	Hollandsch Diep zuidwest
BR4125	Gorzen Tonnekreek - Noordschans
BR4126	Gorzen Willemstad - Tonnekreek
BR4127	Baggerdepot
BR4130	Hollandsch Diep west
RG4310	Lek: veer Schoonhoven - veer Bergstoep (noordoever)
RG4320	Lek: veer Schoonhoven - Streefkerk (zuidoever)
RG4330	Lek: Opperduit - Krimpen aan de Lek (noordoever)
RG4340	Lek: Streefkerk - monding Noord (zuidoever)
RG7411	Afgedamde Maas: Dode Arm
RG7412	Afgedamde Maas: Heusdens Kanaal
RG7421	Afgedamde Maas: km 233 - km 235
RG7422	Afgedamde Maas: km 235 - Aalst
RG7431	Afgedamde Maas: Aalst/Veen - km 239
RG7432	Afgedamde Maas: Aalst - km 239 (noordwaard)
RG7433	Afgedamde Maas: Moleneind oostelijke plas
RG7434	Afgedamde Maas: Moleneind westelijke plas
RG7435	Afgedamde Maas: km 239 - Wilhelminasluis
RG7441	Afgedamde Maas: Wilhelminasluis - Woudrichem: riviertrajekt
RG7510	Hedikhuizen - brug Oud Heusden
RG7520	brug Oud Heusden - Afwateringskanaal km 235
RG7530	Afwateringskanaal km 235 - km 238
RG7540	km 238 - Capelse veer
RG7550	Capelse veer - Keizersveer brug A27

Bijlage 2. Lijst van vastgestelde vogelsoorten

Euring Soort	Euring Soort	Euring Soort
70 Dodaars	1790 Smient	4860 Zilverplevier
90 Fuut	1820 Krakeend	4930 Kievit
120 Georde Fuut	1840 Wintertaling	5120 Bonte Strandloper
720 Aalscholver	1860 Wilde Eend	5170 Kempphaan
1040 Kwak	1869 Soepeend	5190 Watersnip
1190 Kleine Zilverreiger	1890 Pijlstaart	5320 Grutto
1210 Grote Zilverreiger	1940 Slobeend	5380 Regenwulp
1220 Blauwe Reiger	1980 Tafeleend	5410 Wulp
1340 Ooievaar	2020 Witoogeend	5450 Zwarte Ruiter
1440 Lepelaar	2030 Kuifeend	5460 Tureluur
1520 Knobbelzwaan	2060 Eider	5480 Groenpootruiter
1528 Zwarte Zwaan	2099 Eend ongedet.	5530 Witgat
1560 Zwaangans	2150 Grote Zee-eend	5560 Oeverloper
1574 Toendrarietgans	2160 Buffelkopeend	5610 Steenloper
1590 Kolgans	2180 Brilduiker	5750 Zwartkopmeeuw
1610 Grauwe Gans	2200 Nonnetje	5820 Kokmeeuw
1619 Soepgans	2210 Middelste Zaagbek	5900 Stormmeeuw
1620 Indische Gans	2230 Grote Zaagbek	5910 Kleine Mantelmeeuw
1630 Sneeuwgans	2430 Zeearend	5920 Zilvermeeuw
1660 canadese gans	2600 Bruine Kiekendief	5925 Pontische Meeuw
1661 Grote Canadese Gans	3010 Visarend	5926 Geelpootmeeuw
1664 Kleine Canadese Gans	3200 Slechtvalk	6000 Grote Mantelmeeuw
1670 Brandgans	4070 Waterral	6046 Grote meeuw spec.
1680 Rotgans	4240 Waterhoen	6049 Meeuw ongedet.
1690 Roodhalsgans	4290 Meerkoet	6150 Visdief
1700 Nijlgans	4500 Scholekster	6240 Dwergstern
1710 Casarca	4560 Kluut	8310 IJsvogel
1730 Bergeend	4690 Kleine Plevier	10190 Grote Gele Kwikstaart
1750 Muskuseend	4700 Bontbekplevier	30002 hybride Kuifeend x Tafeleend
1780 Mandarijneend	4850 Goudplevier	30004 Hybride Canadese- x Grauwe Gans

In opdracht van:

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

